

To'on yó'o kían nì taa San Marcos, ña ká'an sa'a Jesús

Di'a nì kuu, dá nì kasá'á kásto'on Juan ña kasaa Jesús

¹ Di'a nì kasá'á to'on va'a sa'a Jesucristo, na kúú de'e Ndios. ² Isaías nì sa kuu iin profeta, tá'an na sa kásto'on xí'ín ñayuu ña nì ka'an mií Ndios xí'ín ná. Di'a kua'an to'on nì taa na:

Ná ko'in tanda'í iin taa kuió noó ko'on noo yo'ó kásto'on ra to'on yu'u xí'ín ñayuu,
dá ná kandeí nduu na kueídó'o na ña kían ko'on ka'on xí'ín ná.

³ Kayu'ú taa ñoo noo kúú yukú ichí:

“Kandeí nduu ndo natiin ndó sato'o yo Ndios, ta ná konó ndó iin ichí ndaa noo ná.”

⁴ Ta mi'an ndaa dión nì kuu, chi nì kasá'á iin taa naní Juan dákodo ndúta ná ñayuu ini taku'í iin xí'ín noo kúú yukú ichí. Ta kásto'on na xí'ín ñayuu ña ná nandikó iní na sa'a kuachi kée na, dá ná k'í'o ká'ano ini Ndios sa'á kuachi na, dá ná kuu kodo ndúta ná.

⁵ Ta kua'á nda'o ñayuu ndéi ñoo Jerusalén xí'ín na ndéi dao ka ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Judea nì sa'an na nì seídó'o na to'on dána'a Juan. Ta nì na'o na kuachi na noo Ndios. Ta kúú nì dakódo ndúta ñaá Juan ini yuta naní Jordán.

⁶ Ta dá'on nì sa ndixi Juan nì kava'a xí'ín ídi camello. Ta iin cincho ñí sa ndíko tii na. Ta sa seí

na tika xí'ín ndudí yukú. ⁷ Ta sa kasto'on na xí'ín ñayuu, ta kaá na xí'ín ná:

—Satá yu'u vei iin na ndáya'i cháá ka o duú yu'u, chí ni ko káni vían nakuiin ndei yu'u ndaxí'í yó'lo ndisa ná. ⁸ Chí yu'u dákodo ndúta ñáá xí'ín takuíí, tído noón kúú na dákodo ndúta ñáá xí'ín na kúú Espíritu ij Ndios —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni sodo ndúta Jesús

⁹ Ta tein kuu dáá ñóó ni keta Jesús ñoo naní Nazaret, ña nákaa kuendá Galilea, kua'an na noo nákaa yuta Jordán. Ta ñóó ni dákodo ndúta ñáá Juan. ¹⁰ Tá ni keta Jesús ini takuíí, kúú ni xini na ni nono induú. Ta kúú ni naxino na kúú Espíritu Ndios sata ná, ta kaa na tát'on kaa iin paloma. ¹¹ Ta nda induú táí ni ka'an Ndios xí'ín Jesús:

—Yo'ó kúú de'e maní yu'u. Ta náta'an nda'lo inij xiní yo'ó —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni ka'an ña u'u mií noó dátuuán Jesús

¹² Tá ni ndi'i ñóó, dá ndáka Espíritu Ndios Jesús kua'an na noo kúú yukú ichí. ¹³ Ta uu díko kuu ni sa káa na ñóó. Ta ni sa káa na tein kirí víchí deen. Dá ni xirndodó ñáá ña u'u. Ta ni kasáa dao ángel ni kii noo Ndios, ni chindeé ná Jesús.

Di'a ni kuu tá ni kasá'a dána'a Jesús sa'a to'on va'a Ndios

¹⁴ Tá ni tiin ra Juan ni sadi ra ve'e kaa, dá ni kee Jesús kua'an na chí kuendá Galilea kasto'on na sa'a to'on va'a, ña ká'an sa'a ndi kee ñayuu, dá ndu'u na tixi ndá'a Ndios, ¹⁵ ta kaá na:

—Sa ni kasandaá vá hora, sa ni kuyati va ña ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios. ¡Nandikó iní ndo sa'á

kuachi kée ndó, ta kandísa ndó xí'ín ndino'o ini ndo to'on va'a Ndios! —kaá na.

Di'a ni kuu, dá ni kana Jesús komi taa tiiin tiyaká ña kanoo ra xí'ín ná

¹⁶ Ta noo xíka Jesús kua'an na yú'u taño'o naní Galilea, ñoo ni xini na iin taa naní Simón xí'ín ñani ra Andrés. Ta ñó'o ra chíkaa ra ñóno rá ini takuíí, chí kúu rá taa tiiin tiyaká. ¹⁷ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ná kíi ndo ná ko'o kanoo ndó xí'ín yu'u, dá ná dána'i noo ndo taó ndó ñayuu tein kuachi na tát'o'on kée ndó taó ndó tiyaká ini takuíí.

¹⁸ Ta kúu vití'ón vá ni ñankoo ra ñóno rá. Ta kúu ni kee ra kua'an ra kanoo ra xí'ín Jesús.

¹⁹ Ta noo xíka Jesús kua'an na cháa ka chí noo ñoo, kúu ni xini na nákaa iin taa naní Jacobo xí'ín ñani ra Juan, ta kúu rá de'e ta naní Zebedeo. Ta ñó'o ra ini barco nákoto ra ñóno rá. ²⁰ Dá ni kana ñaa ná. Dá ni ñankoo ra tatá ra Zebedeo ini barco xí'ín ndidaá ka ni taa kéchóon noo tatá ra. Dá ni kee ra kua'an ra kanoo ra xí'ín ná.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa nákaa iin espíritu kini

²¹ Dá ni nasáa Jesús ñoo Capernaum xí'ín taa ñoo. Dá tá ni kasandaá kuu nani'i ndeé na Israel, dá ni ku'u Jesús ini ve'e noo nákata na ñoo ñoo. Dá ni kasá'a ná dána'a na. ²² Kúu ni naá vá ini ñayuu ñoo sa'a ña dána'a Jesús, chí ko kée na tát'o'on kée taa dána'a ley Moisés, dá chí dána'a na tát'o'on kí'o kée iin na né'e choon.

²³ Ta ini ve'e ñoo nákaa iin taa nákaa iin espíritu kini. Ta kúu ni'i nda'o ni kayu'ú espíritu kini ñoo, ta kaáan:

24 —¿Ndi k_ián ndó'o ní xí'ín ndu'u, Jesús, na ñoo Nazaret? ¿Á vei ní dánaá ní ndu'u? Sa ná'á vá yu'u ndá yoo kúú mií ní, ch_i mií ní kúú na ij ni kii noo Ndios.

25 Dá ni d_anáni ñaá Jesús, ta kaá na xí'án:

—¡Kadi yú'on! ¡Kua'án keta k_i ini t_aa xa_an!

26 Ta kúú vití'ón ni sa'ání yí'í espíritu kini t_aa ñoo. Ta kúú ni'i nda'o ni kayu'án, dá ni ketaan kua'án.

27 Ta kúú ni naá vá iní ndidaá kúú ñayuu ñoo, dá ni kasá'á ná ndátó'ón tá'an ná:

—¿Ndi kua'án vían yó'o? Na ndeé ka vían ká'ano t_andeé iní saá dána'a t_aa káa, ch_i xí'ín choon kómí rá sa'ándá r_a choon noo espíritu kini, ta kúú seídó'o ñaan —kaá na.

28 Ta kúú kaon nda'o ni kanda_a ini ndidaá ñayuu ndéi ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Galilea sa'a ña ndato ni kee Jesús.

Dí'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús ñá kúú xido Simón Pedro

29 Tá ni keta Jesús ve'e ñoo, dá ni kee na kua'án na ve'e Simón xí'ín Andrés, ta ndáka ta'ani na Jacobo xí'ín Juan kua'án na. 30 Ta káandu'u xido Simón noo xito, ta ka'í nda'o ndó'án kée kue'e dáa. Dá ni kastó'on ñayuu xí'ín Jesús ña kú'án. 31 Dá ni natuu yati na noo káandu'án. Kúú ni tiin na ndá'án. Kúú ni ndane'e ñaá ná. Ta kúú vití'ón vá ni ya'a kue'e dáa ñoo. Ta kúú ni kasá'á váán kénduuan ña kasá'an na.

Kua'á nda'o ñayuu ni nduva'a Jesús

32 Sa ni keta va ndindii, ta sa kua'án kuaá vá kuu dáa ñoo, dá ndáka ñayuu ndidaá na kú'u xí'ín na ñó'o espíritu kini ni kasáa na noo Jesús. 33 Sa'á ñoo

n̄i chití yé'è ve'e ñoo n̄i nataka ndidaá na ñoo ñoo.
 34 Ta kúu kua'á nda'o ñayuu ndó'o iin rá iin kue'e
 n̄i nduva'a na, ta kua'á nda'o espíritu kini n̄i taó ná.
 Ta k̄o sónó vá ná ña ka'an espíritu kini ñoo, ch̄i ná'á
 vá ñá ndá yoo kúu ná.

*Di'a n̄i kuu tá n̄i ndató'ón Jesús xí'ín tatá Ndios iin
 xían noó k̄o ín ndéi*

35 Ta na'a nda'o n̄i ndakoo Jesús, ch̄i ín naá íí vá.
 Dá n̄i keta na ñoo ñoo kua'an na iin xían noó k̄o ín
 ndéi. Ta ñoo n̄i ka'an na xí'ín tatá Ndios. 36 Dá n̄i
 kee Simón xí'ín dao ka ta né'e tá'an xí'ín rá kua'an
 ra nandukú ñaa rá. 37 Dá tá n̄i naní'í ñaa rá, dá n̄i
 kaa ra xí'ín ná:

—Ndidaá ñayuu nandukú ná mií ní.

38 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ná ko'o dao ka xían noo yati yó'o, dá ná dána'a
 ta'ani yu'u noó ñayuu ndéi ñoo, ch̄i sa'á choon yó'o
 vej yu'u —kaá na.

39 Ta n̄i xionoo na iin ní kúu kuendá Galilea n̄i
 daná'a na ini ndidaá ve'e noo náta na Israel, ta
 n̄i taó ná espíritu kini ñó'o ini ñayuu.

*Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e
 té'i'í ñíi*

40 Kúu n̄i kasáa iin taa ndó'o kue'e té'i'í ñíi noo
 Jesús. Kúu n̄i sa kuin xití rá noo ná, dá n̄i kaa ra
 xí'ín ná:

—Tá kóni ní, kuu va nduvii ní ñí'í —kaá ra.

41 Ta sa'á ña n̄i ku'u ini Jesús sa'a rá, sa'á ñoo n̄i
 ch̄inóo na ndá'a ná sata rá, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Jaan, kóni. Ná nduvii ñí'ion.

42 Dá tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na, kúu vití'ón di'a
 n̄i ndañó'ó ni'ini kue'e té'i'í ndó'o ra. Ta kúu n̄i
 kandoo vii vá ñíi rá.

⁴³ Dá tá kō ñá'a tанда'á ñaá ná ko'on ra, dá ñi sa'anda ña choon noo rá, ⁴⁴ ta kaá ña xí'ín rá:

—Kua'án, tído o sa nákanón xí'ín ni iin t'ón ñayuu ña ñi keei xí'ón. Di'a kua'án na'a mi'ón noó ta duti. Ta kua'án doko ña'a noo Ndios sa'á ña ñi kandoo viion noo ná, táto'on k'i'o sa'ándá ley Moisés choon, dá ná kandaa ini ra ña sa ñi nduviion —kaá ña.

⁴⁵ Tído kō ní kée ta'on taa ñoo táto'on ñi ta'anda choon noo rá. Di'a ñi kasá'á nákaní va ra ña ñi kee Jesús xí'ín rá kua'an ra. Sa'á ñoo kō kuú ka ku'u túu Jesús ni iin ka ñoo. Ndadá yu'u ñoo noó koó ka ñayuu ndéi va sa káa ña. Ta va'ará ndéi kúu míi vá ndéi ñayuu, tído vei na noo nákaa Jesús.

2

Di'a ñi kuu, dá ñi nduva'a Jesús iin taa ñi natii sa'a

¹ Tá ñi ya'a dao kuú, dá ñi nandió koo tuku Jesús ñoo Capernaum. Tá ñi kandaa ini ñayuu ña ñi ndisáa Jesús ve'e na, ² kúu kua'á nda'o na ñi nataka ñoo. Ta kō ní keta ka ve'e ñoo kaño'o na. Ta kúu nda sata vé'e ndíta ñayuu seídó'o na to'on dána'a Jesús.

³ Dá ñi kasáa dao ka ñayuu xí'ín iin taa ñi natii sa'a, ta yí'i ñaá komi taa ñi kasáa ra. ⁴ Tído kō ní kúu ta'on ku'u ra xí'ín tã kú'u ñoo ini ve'e noo nákaa Jesús, chí kua'á nda'o ñayuu ñ'o. Sa'á ñoo ñi dakáa ñaá rá diní vé'e. Dá ñi sonó rá iin yái. Dá ñi kuu ñi danóo ra xito kánóo tã kú'u ñoo ini ve'e noo ió Jesús.

⁵ Tá ñi xini Jesús ña kándéé ini ñaá rá, dá ñi kaa ña xí'ín tã kō kuú kaka ñoo:

—De'e ló'o, sạ nị ndoo va kuachón —kaá nạ.

⁶ Ta kúú ñoó ndéi dao tạa dána'a ley Moisés seídó'o ra. Dá nị kasá'á nákani kuáchị ini rạ: ⁷ “Ta, ¿ndivạ'a ká'an tạa káa dión? Tạa káa kúú rạ yá'a ká'an ndavạ'a xí'in Ndios. Chị nị iin tó'ón ta'on tạa o kúu dándóo kuachi ñayuu. Iin tó'ón dinị mií vá Ndios kúú nạ kuu kee dión.”

⁸ Tído vití'ón di'a va nị kandaạ ini Jesús ñạ kị'o dión nákani ini rạ. Dá nị ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndivạ'a nákani ini ndo dión? ⁹ ¿Ndí kịán kọ ú'ụ cháá kạ ka'in xí'in tạa kọ kuú kaka yó'o, ká'an ndó? “Sạ nị ndoo va kuachón”, o ka'in xí'in rá, “Ndakuijn ndichi, ta naki'in xịton kane'e kua'an nó'on.” ¹⁰ Tído viti dá ná ko'in dána'ị noo ndo ñạ kómí ndisa nạ nị nduu tạa ñayuu yó'o choon ñạ dándóo na kuachi kómí ñayuu ndéi ñayuu yó'o.

Dá nị kaa nạ xí'in tạ nị natií sa'a ñoó:

¹¹ —Ta ká'in xí'in yo'ó viti. Ndakuijn ndichi, ta naki'in xịton, ta kua'an nó'on ve'ón.

¹² Ta kúú nị nakuin ndichi rạ. Dá nị naki'in ra xịto noó nị sạ noó ra né'e ra nị ki'in ra kua'an rạ noó ñayuu kuá'a ñoó. Ta kúú ndidaá vá ná nị naá iní. Ta kúú nị kasá'á ná kéká'ano na Ndios, ta kaá nạ di'a:

—Ni iin kuụ kọ xiniọ iin ñạ'a ndato tató'on nị xiniọ kuụ viti —kaá nạ.

Dị'a nị kuu tá nị kana Jesús iin tạa naní Leví Mateo ñạ kanoo ra xí'in ná

¹³ Tá nị ndi'i nị kuu dión, dá nị nandió kọo tuku Jesús kua'an nạ yu'ú taño'o. Ta kúú kuá'a nda'o ñayuu nị natuu yati ñaá. Dá nị kasá'á ná dána'a nạ noo ná sá xịka na kua'an nạ. ¹⁴ Ta noo yá'a na kua'an nạ ñoó, kúú nị xini nạ ió iin tạa naní Leví,

de'e ta naní Alfeo, ta ió ra kí'in ya'i ra sa'á ñó'ọ. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Nakíj, ná ko'ọ kanoón xí'ín yu'u.

Dá n̄i nakuíjn ndichi ra. Dá n̄i kee ra kua'an ra kanoo ra xí'ín ná.

¹⁵ Di'a n̄i kuu tein noo ió Jesús sásá'an na xí'ín Leví ñóó ini ve'e ra. Ta kua'á nda'o ta kí'in ya'i sa'á ñó'ọ xí'ín dao ka ñayuu kaá ra kómí kuachi n̄i sa ndei xí'ín Jesús. Ta ndéi ta'ani ta xionoo xí'ín ná, chí kua'á nda'o ñayuu ndíko ñaa. ¹⁶ Tá n̄i xini ta fariseo xí'ín dao ta dána'a ley Moisés ña sásá'an dáó Jesús xí'ín ta kí'in ya'i sa'á ñó'ọ, xí'ín ñayuu, tá'an na kaá ra kúú na kini ñóó, dá n̄i kaa ra xí'ín ta xionoo xí'ín Jesús:

—¿Ndi kua'an ña yó'o? ¿Ndiva'a sásá'an ri maestro ndo'ó xí'ín ta kí'in ya'i sa'á ñó'ọ, xí'ín dao ka ñayuu kómí kuachi yó'o? —kaá ra.

¹⁷ Tá n̄i seídó'ọ Jesús ña n̄i ka'an ra dión, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Na ió va'a ko xínñó'ó ta'on na ta ketátá ñaa. Sava'a na kú'u va kúú na xínñó'ó ñaa. Ta dión ta'ani yu'u, ko véi ta'on yu'u ná kanai na kálán ña kúú ná ñayuu ndaa. Di'a véi yu'u kanai na nákoní ña kómí ná kuachi —kaá na.

Dána'a Jesús ña kúú ná táto'on iin tono

¹⁸ Iin kuu, dá n̄i sa ndei ta sa xionoo xí'ín Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu, n̄i sa ne'e ij rá xí'ín ta fariseo. Dá n̄i kasaa dao ñayuu noo nákaa Jesús. Dá n̄i ndato'ón ñaa ná:

—¿Ndiva'a ko né'e ij ta xionoo xí'ín mií ní táto'on né'e ij ta fariseo xí'ín ta sa xionoo xí'ín Juan?

¹⁹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—¿Á ká'án ndó ña kánian kane'e ij ñayuu ni nataka noo ió vikó tánda'a nani ió ij vá tonō xí'ín ná? Koó, chí xían nani ió ij tonō xí'ín ná, ta o kúu ta'on kane'e ij ná. ²⁰ Tído kasandaá iin kuū, dá naki'in ra tonō kandaka ra ko'on ra. Nda daá ví, dá kían kánian kane'e ij ñayuu ñóó.

Dána'a Jesús ña ko náki'in tá'an ta'on ña dána'a na xí'ín ña dána'a ta fariseo

²¹ Ta ko ín ta'on nákoto noo ni ndata iin do'onō yatá xí'ín iin tá'í dá'on saá. Dá chí tá ná nakata na do'onō ñóó, ta kúu nati'in va dá'on saá ñóó, ta kúu ví'í ka ví ndata do'onō yatá ñóó.

²² Ta ko ín ta'on taán vino saá ini ñíi yatá. Dá chí tá ná kee na dión, dá kían dáka'ándí vino saá ñíi yatá ñóó, ta kúu ndi'i vino ñóó kuita, ta kúu tuú oon va ñíi ñóó. Sa'á ñóó va'a cháá ka ná taán yó vino saá ini ñíi saá —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á kuū nání'i ndée na Israel

²³ Ta tein iin kuū nání'i ndée na Israel, chíka'anda Jesús kua'an na noñ'ó' noo káa tirió. Kúu ni kasá'á ta xionoo xí'ín ná t'on ra yoko tirió, ta seí ra nonián kua'an ra. ²⁴ Dá ni kaa ta fariseo xí'ín Jesús:

—¿Ndiva'a kée ta xionoo xí'ín ní ña ko kánian kee ra tein kuū nání'i ndée yo?

²⁵ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ko óon ta'on ká'i ndo'ó ña ni kee David tá sa na'á tá nda'í ni kuiko na xí'ín ta sa xionoo xí'ín ná? ²⁶ Chí kaáan ña ni ku'u na ve'e Ndios. Ta daá ñóó kúu ta nani Abiatar duti kúu noo. Ta ni seí David pan, ña dóko ta duti noo Ndios, ña ko kánian

keí ñayuu óon, chí sava'a tã duti kuu keí ñá. Ta nda tã xionoo xí'ín David ñóó ñi xi'o na ñi seí.

²⁷ Dá ñi kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Kuu náni'i ndée yo ñi kava'an Ndios ña kakuuan iin ña va'a noó ñayuu. Tído ko ní kava'a ta'on Ndios ñayuu keká'ano na kuu náni'i ndée yo tãto'on ki'o kée ndo'ó. ²⁸ Ta viti kana'á ndó ña ió choon noo ndá'a na ñi nduu tã ñayuú yó'o ña dándáki na tein kuu náni'i ndée yo —kaá Jesús ká'an na sa'a mií ná.

3

Di'a ñi kuu tá ñi nduva'a Jesús iin tã ñi natii ndá'a

¹ Dá ñi ku'u tuku Jesús ini ve'e noo náta na Israel. Ta ñóó nákaa iin tã ñi natii ndá'a. ² Ta ndíta tã fariseo nání rá Jesús, ná kande'á á nduva'a ñaá ná kuu náni'i ndée ná. Dión, dá ni'i rá ndí koo dátaí kuachi ra Jesús noo tã né'e choon.

³ Dá ñi kaa Jesús xí'ín tã ñi natii ndá'a ñóó:

—Nakuin ndichi, ta kakuin me'í yó'o.

⁴ Dá ñi kaa na xí'ín dao ka tã ñóó:

—¿Ndá kían kuu kee yó kuu náni'i ndée yo? ¿Á kee yó ña va'a o á kee yó ña kini? ¿Á dáka'kió iin ñayuu o ka'ání yó ná? Ka'an ndo ná nde'á —kaá na.

Tído ni iin tó'ón rá ko ní ká'an. ⁵ Dá ñi kao noo Jesús ñi sa nde'é deen ná tã ndíta ñóó. Dá ñi kixian ñi kunda'í ini na sa'a rá, chí kaxí nda'o níó rá. Dá ñi kaa na xí'ín tã kú'u ndá'a ñóó:

—Ná dákaa ndá'on xaan.

Tá ñi ndakáa ra ndá'a rá, kúu ñi nduva'a vaan.

⁶ Dá n̄i kankuei ta fariseo ñoo kua'an ra. Ta n̄i kasá'á ndátó'ón kue'é ra xí'ín ra kuendá rey Herodes ñoo ndi kee ra, dá ka'ání rá Jesús.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i s̄a káa Jesús yu'ú taño'o

⁷ Dá n̄i kee tuku Jesús kua'an na xí'ín ta xíonoo xí'ín ná yu'ú taño'o. Ta kua'á nda'o ñayuu ndéi kuendá Galilea xí'ín na ndéi ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Judea tákuei sata ná kua'an na, ⁸ xí'ín na ndéi ñoo ká'ano Jerusalén, xí'ín na ndéi kuendá Idumea, xí'ín na ndéi iin ka xoo yuta Jordán, xí'ín na ndéi ñoo Tiro xí'ín na ndéi ñoo Sidón, chí sa'á ña n̄i ni'i tó'on na sa'á ña'a ndato kée Jesús, sa'á ñoo kua'á nda'o ñayuu tákuei ñaa kua'an na.

⁹ Ta kúu n̄i ka'an Jesús xí'ín ta xíonoo xí'ín ná ña ná kenduu ra iin barco kaka na, dá ná o dándutí ñaa ñayuu kuá'a ñoo. ¹⁰ Chí sa'á ña n̄i nduva'a na kua'á ñayuu, sa'á ñoo ndidaá kúu na kú'u kátai tá'an veí sata ná, dá kako'on na dá'on Jesús, dá ná nduva'a na.

¹¹ Ta tá n̄i xini ñaa ñayuu ñó'o espíritu kini, ta kúu sa kujta xití ná noo Jesús. Dá n̄i kasá'á káyu'ú espíritu kini ñoo, ta kaáan:

—Míí ní kúu de'e Ndios.

¹² Tído n̄i sa'anda Jesús choon noán ña ná dá'a ni ka'an ndá yoo kúu ná noo ñayuu ñoo.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i kaxi Jesús ux̄i ūu t̄a kanoo xí'ín ná

¹³ Ndi'i, dá n̄i kaa Jesús din̄i iin yúku ín ñoo. Dá n̄i kana na ndidaá kúu t̄a n̄i nata'an ini na, ta n̄i natuu yati ra noo ío na. ¹⁴ Dá tein roón n̄i kaxi na ux̄i ūu t̄a kanoo xí'ín ná. Ta t̄a yó'o kakuu ra tanda'á Jesús ko'on dána'a to'on va'a noo ñayuu,

¹⁵ ta koo ta'ani choon noo ndá'a rá ña nduva'a ra na kú'u, ta taó rá espíritu kini ñó'o ini ñayuu.

¹⁶ Iin taa yó'o naní Simón. Ta ni chīnaní ñaá ná Pedro. ¹⁷ Ta iin ka ra kúu de'e Zebedeo naní Jacobo xí'ín ñani ra, ra naní Juan. Ta ni chīnaní ñaá ná Boanerges. To'on yó'o kóni kaa de'e ña ka'ándí, chī nī'i dinī rá. ¹⁸ Ta iin ka ra naní Andrés, xí'ín ra naní Felipe, xí'ín ra naní Bartolomé, xí'ín ra naní Mateo, xí'ín ra naní Tomás, xí'ín ra naní Jacobo, ta kúu de'e Alfeo, xí'ín ra naní Tadeo, xí'ín ra naní Simón, tá'an ra nī sa kuu kuendá ta cananista, ¹⁹ xí'ín ra naní Judas Iscariote, tá'an ra nī kasandaá nī nakī'o Jesús noo ndá'a ra xiní u'u ñaá.

Tá ni ndi'i ñoó, dá ni ndu'u na ini iin ve'e.

Dí'a nī kuu tá nī kaa dao taa ña taó Jesús espíritu kini kée ña u'u

²⁰ Ta tuku va kua'á ñayuu nī nditúti ñoó. Ta ni ko nóno vá Jesús kasá'an na xí'ín taa xionoo xí'ín ná. ²¹ Tá nī nī'i tó'on na ve'e Jesús ña ndó'o na, dá nī kee na kua'an na nakuaka ñaá ná kandaka na no'o na, dá chī nī nađana va na, ká'an ná.

²² Dá nī kaa dao taa dána'a ley Moisés, tá'an ra nī kii ñoo Jerusalén, ña Beelzebú, tá'an ña kúu sato'o espíritu kini, ñoó vá kīan nákaa ini Jesús, ta ñoó kīan xí'o choon noo ná, sa'á ñoó kándéé ná taó na espíritu kini ñó'o ini ñayuu, kaá ra.

²³ Dá nī kana Jesús taa nī ka'an dión ñoó, dá nī kasá'á ná dákí'in tá'an na dao ña'a xí'ín ña dána'a na, ta kaá na xí'ín rá:

—¿Ndi kee ví sato'o espíritu kini taó ña mián ini ñayuu, ká'an ndó? ²⁴ Kana'á ndó ña tá naá tá'an iin rey xí'ín ñayuu dándáki ra, dá kīan naá vá choon né'e ra. ²⁵ Ta tá tá'anda tá'an ñayuu ndéi ini iin

ve'e, dá kían naá vá noo ndéi na. ²⁶ Ta k̄i'o dión ta'ani ndo'o ña u'u kúu noó tá ná kasá'á naá tá'an xí'ín ña kéchoon nooán. Ch̄i kasá'á ta'and̄a tá'an miíán, dá kían o káka ka choon né'an, ch̄i sa n̄i kasandaá hora ña kían ndi'i nooán.

²⁷ Ta ni iin tó'ón t̄a o kúu ku'u ve'e iin t̄a ndakí, ta taó rá ña'a ñó'o ve'e ra, tá dinñó'ó ka ná o kátó ñaá rá. Miían ndúsa kee ra dión xí'ín rá, dá kuu taó rá ña'a ñó'o ve'e ra. ²⁸ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña kuu va ku'u ká'ano ini Ndios sa'á ndi ndáa mií vá kuachi kée ñayuu, ta sa'a ndidaá kúu to'on kini ká'an ndava'a na sa'a Ndios. ²⁹ Tído ndi ndáa na ya'a ká'an ndava'a na sa'a na kúu Espiritu ij Ndios, noón kúu na ni iin kuu ta'ón o kúu ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ná. Noón kúu na iin íchi o ndóo kuachi noo Ndios —kaá Jesús.

³⁰ Dión n̄i kaa na, dá ch̄i n̄i kaa t̄a ñoó ña nákaa espíritu kini ini na.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i kasáa na ve'e Jesús nándukú ñaá ná

³¹ Dá n̄i kasáa naná Jesús xí'ín ñani na. Ta n̄i sa kuíta na sata vé'e. Dá n̄i kaa na xí'ín ñayuu ndéi ñoó ña ná ka'an na xí'ín Jesús keta na sata vé'e.

³² Dá n̄i kaa ñayuu ndéi d̄iñ Jesús ñoó xí'ín ná:

—Naná ní xí'ín ñani ní ndíta na sata vé'e nándukú ná mií ní.

³³ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Ná kasto'on ndaaj̄i xí'ín ndó ndá yoo kúu naná, ta ndá yoo kúu ñani xí'ín k̄i'oi —kaá na.

³⁴ Ta kúu n̄i sa nde'é ná noó ñayuu ndéi noo ná ñoó. Dá n̄i kaa na:

—Na yó'o kúu naná, kúu ñani, kúu k̄i'oi. ³⁵ Ch̄i ndidaá na kée ña kóni Ndios, noón kúu ñani, kúu k̄i'oi, kúu naná —kaá na.

4

Di'a kua'an ña ni nakani Jesús sa'a iin taa xiti tata

¹ Ni kasáa tuku Jesús yu'ú taño'o, dá ni kasá'á ná dána'a na noó ñayuu. Ta sa'á ña ni nataka kua'á nda'o na, sa'á ñoó ni kaa Jesús ini barco, kirá kánóo noó taño'o. Dá ni sa koo na ió na ini ra. Ta ndéi ñayuu ñoó yu'ú taño'o seídó'o na. ² Dá ni kasá'á Jesús dáki'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na, ta kaá na:

³—Kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'in ndó. Iin taa xiti ni kee ra kua'an ra kuti ra tata noño'o rá. ⁴ Ta sa'á ña ni koon ni'ini ra tata ñoó, sa'á ñoó dao ña ni kuei yu'ú ichi. Ta kúu ni kasáa laa, ta kúu ni seí vá rían. ⁵ Ta dao ka tata ñoó ni kuei tein yuu noo ndéi cháa ñó'o. Sa'á ñoó kúu yachi va ni xitaan, chi ko ní kuéi ta'on ña noo kúu ño'ó ndéé. ⁶ Tído, tá ni xinkoo ndindii, ta kúu ni dii vaan. Ta sa'á ña koó yo'an, sa'á ñoó ni ichi vaan.

⁷ Ta kúu dao ka tata ñoó ni kuei tein ta'íón. Ta ni sa'ano dáó ña xí'in ta'íón ñoó, sa'á ñoó ni kuyatá váan ni kee rá. Sa'á ñoó ko ní xi'o ta'an vaan nonján.

⁸ Ta kúu dao ka tata ni kuei noo kúu ño'ó va'a. Kúu kua'á nda'o noni ni xi'oan, chi ni xitaan, ta ni sa'ano va'an. Ta kúu ió dao tata ñoó ni xi'o oko uxí noni. Ta dao kaan ni xi'o oni diko noni. Ta dao kaan ni xi'o iin ciento noni —kaá Jesús.

⁹ Dá ni kaa ta'ani na:

—iNdi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kúu kueídó'o va'a ndó! —kaá na.

Yó'o nákanii Jesús ndiva'a dáki'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na

10 Dá tá n̄i k̄and̄o iin tó'ón Jesús íin ná, dá n̄i nd̄ato'ón ñáá t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná x̄í'ín dao k̄a ñ̄ayuu nd̄íta yati ñoó ndi d̄ándáki to'on n̄i naḱani na x̄í'ín ná ñóó. 11 Dá n̄i kaa Jesús:

—Noo ndo'ó vá n̄i x̄i'o Ndios ñ̄a kandaá ini ndo ñ̄a ná'á mií ná sa'á ndi kée na d̄ándáki na. Tído noó na k̄o ñ̄á'a ndu'u t̄ixi ndá'a Ndios, d̄ákí'in tá'an yu'u dao ñ̄a'a x̄í'ín to'on d̄ána'i, dá ná x̄inkoo noo k̄á'an tuti īi Ndios, ch̄i di'a kaáan: 12 “Ta va'ará ndidaá k̄a vían ndé'é ná, tído o k̄andaá ta'on ini na ndi kóni kaaan. Ta va'ará ndidaá k̄a vían ná kueídó'o na, tído o kátóni ta'on ini na, dá ná dá'a ni nandió kuéi na noo Ndios, dá k̄ian ná o kí'o k̄a'ano ini na sa'a kuachi na.”

Nákani Jesús ndi d̄ándáki ñ̄a n̄i daná'a na sa'a taa x̄íti tata

13 Dá n̄i kaa ta'ani Jesús x̄í'ín rá:

—¿Á k̄o ní k̄andaá ta'on ini ndo ndi d̄ándáki ñ̄a n̄i naḱanii x̄í'ín ndó? ¿Ndi kee ndó, dá kandaá ini ndo sa'a cháá k̄a ñ̄a'a d̄ákí'in tá'in x̄í'ín to'on d̄ána'i noo ndo, tá dáá?

14 “Taa x̄íti tata ñoó kúu t̄aa x̄ionoo d̄ána'a to'on Ndios. 15 Ta yu'ú íchi noo n̄i kuei dao tata ñoó kúu ñ̄ayuu seídó'o to'on Ndios. Tído tá ndí'i seídó'o naan, ta kúu k̄asaá ñ̄a u'u, ta dítá váan to'on n̄i seídó'o na. 16 Ta tein yuu noo n̄i kuei dao k̄a tata ñoó kúu ñ̄ayuu seídó'o to'on Ndios, ta mií hora seídó'o naan, nátiin va'a naan x̄í'an k̄adij iní na. 17 Tído k̄o t̄á'ón yo'an ini níó ná, sa'á ñoó k̄o ndíta toon na x̄í'ín to'on Ndios. Ch̄i tá k̄asá'a ndo'o na t̄andó'ó, o tá kéndava'a ñ̄ayuu x̄í'ín ná sa'á ñ̄a k̄ándisa na to'on ñoó, ta kúu d̄ánkoo na ñ̄a. 18 Ta tein t̄a'íón noo n̄i kuei dao k̄a tata ñoó kúu ñ̄ayuu

seíd'ó to'on Ndios, ¹⁹ tído kásá'á ná ndí'i cháá ka ini na sa'á ña ió ñayúu yó'o, ta kátóo na koo kuíká ná. Ta ndí'i ta'ani ini na sa'á dao ka ña'a. Ta ndidaá ñóo kedaá xí'ín ná, dá kásá'á ná ku'ichí ini na xini na to'on Ndios, ta kúu ná tát'o'on iin tata ko xí'o noni.

²⁰ Tído noñó'o va'a noo ni kuei dao ka tata ñóo kúu ñayuu seíd'ó to'on Ndios xí'ín ndino'o ini na, ta kándisa naan. Dao noón kúu tát'o'on tata, ña ni xi'o oko uxi noni. Ta dao ka na kúu tát'o'on tata, ña ni xi'o oni diko noni. Ta dao ka na kúu tát'o'on tata, ña ni xi'o iin ciento noni, chí kée na ña kóni Ndios —kaá na.

Dì'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á ña kúu ña ndaa Ndios

²¹ Dá ni dakí'in tá'an tuku Jesús iin ka ña'a xí'ín to'on ni daná'a na, ta kaá na:

—Tá né'e yó iin íti tóon, ¿á chikani ndei yó iin kidi noón o chikani yóan tixi iin xito? Koó, iin íti tóon kánian chinóo yó ra iin noo dikó, dá ná katoon ra iin ní kúu xián. ²² Dá chí ndidaá vá ña dá'i noo ndo viti, kasandaá natuuan. Ta ndidaá vá ña'a ñó'o de'é viti, daí ña natuuan. ²³ Ta ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kúu kueíd'ó'o va'a ndó —kaá na.

²⁴ Dá ni kaa ta'ani Jesús:

—Kueíd'ó'o va'a ndó to'on ká'in xí'ín ndó viti, chí tát'o'on k'i'o kaon ió nduu ndo natiin ndóan, k'i'o dión k'i'o Ndios ña noo ndo, ta k'i'o cháá ka naán noo ndo o duú ña ni seíd'ó'o ndó, ²⁵ dá chí na ni natiin ndisa to'on na, noón kúu na ni'i cháá ka ña kandaa ini na. Tído na ko ní nátiin to'on na, noón kúu na nandodó di'a va lú'u ña ni seíd'ó'o na.

Yó'o n̄i daná'a Jesús sa'a ndi k̄i'o ndukua'a ñayuu t̄ixi ndá'a Ndios

²⁶ Dá n̄i kaa ta'ani Jesús:

—Táto'on k̄i'o dándáki Ndios ñayuu na kíán táto'on ndó'o iin tata n̄i chí'i iin t̄aa noñó'o rá, ²⁷ chí sakuaá k̄idi t̄aa ñoó, ta na'a ndákoo ra. Ta nduú ñoó ka'ándí noo tata ñoó, ta sá sá'anoan kua'an. Tído ko kándaá ta'on ini ra ndi kuu sá'anoan. ²⁸ Dá chí m̄ií vá ñó'o ñoó dákuá'ano ña. Dinñó'ó x̄itaan kíán yuk̄u, dá x̄inkoo yokoan, dá chí'tí yokoan x̄í'ín non̄i. ²⁹ Dá tá n̄i chíchian, dá kua'an ra ka'anda raán, chí n̄i kasandaá kuu nataán vá'a raan —kaá na.

Yó'o n̄i daná'a tuku Jesús sa'a ndi k̄i'o ndukua'a ñayuu t̄ixi ndá'a Ndios

³⁰ Dá n̄i kaa tuku Jesús:

—¿Ndí kíán dáó kúú x̄í'ín to'on kée Ndios dándáki na ñayuu na, ká'án ndó? Ta, ¿ndá kíán dákí'in tá'in x̄í'án, dá kandaá ini ndo sa'án? ³¹ Kíán táto'on iin tata naní mostaza, ña kúú tata p̄alí cháá ka noo dao ka tata chí'i yó noñó'o yo. ³² Tído tá n̄i x̄itaan, ta kúú sá'ano ná'ano cháá kaan o duú dao ka yuk̄u. Ta ná'ano nda'o ndá'án, sa'á ñoó kúú káva'a laa táka r̄i t̄ixi kátíán —kaá na.

³³ Ta k̄i'o dión n̄i dakí'in tá'an Jesús kua'á nda'o ña'a x̄í'ín to'on n̄i daná'a na, k̄i'o kándaá ini ñayuu ñoó. ³⁴ Ta ko ní dána'a ta'on na tá ko ní sá dákí'in tá'an na dao ña'a x̄í'ín to'on dána'a na. Tído tá n̄i kana xoo m̄ií ná kua'an na, dá n̄i nakani na x̄í'ín ta x̄ionoo x̄í'ín ná ndi dándáki ña n̄i daná'a na.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i sa'anda Jesús choon noo tach̄i x̄í'ín taño'o

³⁵ Tá n̄i kuaá kuu dáá ñoó, dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín ta x̄ionoo x̄í'ín ná:

—Ná ko'ḡ chika'anda yḡ iin k̄a xoo yu'ú taño'o.

³⁶ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an t̄aa xíonoo xí'ín ná ndisá'án xí'ín ñayuu kuá'a ñoó, dá n̄i kaa ra ini barco noḡ nákaa n̄a. Ta n̄i sarkuei dao k̄a barco noḡ ñó'o cháá k̄a ñayuu kua'an n̄a noḡ kua'an Jesús. ³⁷ Ta kúú noḡ kua'an n̄a ñoó n̄i kasá'á vá kána tach̄i déen. Sa'á ñoó n̄i kasá'á kokee takuií ini barco ñoó. Ta kúú sa kua'an kutí vá ini ra xí'ín takuií. ³⁸ Ta kúú kándu'u Jesús kíd̄i n̄a ini ra noḡ nóno chí sata di'a ra. Ta yí'i iin dá'on din̄i ná kándu'u ná.

Dá n̄i dandóto ñaa t̄a xíonoo xí'ín ná ñoó, dá kaá ra:

—¡Maestro! ¿Á ko sa'ání ta'on ni mií ní ña kuuḡ?

³⁹ Dá n̄i ndakuín ndichi Jesús. Dá n̄i sa'anda n̄a choon noḡ tach̄i xí'ín taño'o, ta kaá n̄a:

—¡Katuu! Tád̄i kooón.

Ta kúú n̄i sa tuu va tach̄i, ta n̄i nakáa tádi vá taño'o.

⁴⁰ Dá n̄i kaa n̄a xí'ín t̄aa ñoó:

—Ta, ¿ndiva'a yu'ú téi ndo? ¿Á ko kándéé ta'on iní ndo yu'u, ndani?

⁴¹ Kúú n̄i yu'ú nda'o ra. Dá n̄i kasá'á rá ndátó'on tá'an rá:

—¿Ndá yoo ví kúú n̄a yó'o, chí nda tach̄i xí'ín taño'o seídó'o choon sa'anda n̄a? —kaá ra.

5

Di'a n̄i kuu tá n̄i taó Jesús espíritu kini ñó'o ini iin t̄aa

¹ Dá n̄i saá n̄a iin k̄a xoo taño'o noḡ kúú kuendá Gadara di'a. ² Dá tá n̄i noo na barco ñoó, dá n̄i keta iin t̄aa ñó'o espíritu kini ini káo noḡ ñó'o ndii vej̄i ra ni'i ñaa rá. ³ Dá chí ini káo noḡ ñó'o ndii ñoó ió ra. Ta ni iin tó'on ñayuu ko kándéé ko'oní ñaa ná, ta

ni cadena kō kándéé kandikō ra, ⁴ chī sa kua'a vá ta'ándá so'óní na sa'a rá xí'ín ndá'a rá xí'ín cadena, xí'ín kaa viti. Tído vaá óon va kándéé rá dákuáchi ra cadena ñoó, ta sa'ándá ra kaa ñoó, chī ndakí nda'o ra. Ta ni iin tó'on ña'a kée ñayuu kō kándéé xí'ín rá. ⁵ Ta nduú ñoó xionoo ra dinī yúku káyu'ú rá xí'ín tein káo ndii ñoó, ta dárkue'e ra mií rá xí'ín yuu.

⁶ Ta kúú xíká vá nī xini ra ña veí Jesús. Ta kúú nī kankono ra nī saa ra nī sa kuín xití rá noo ná. ⁷ Ta kúú nī'i nda'o nī káyu'ú espíritu kini nákaa ini ra, ta kaáan:

—¿Ndi kían ndó'o ní xí'ín yu'u, Jesús, mií ní na kúú de'e Ndios ndáya'i? ¡Noo mií Ndios seí nda'íi noo ní ña ná dá'a ni dándó'o naní ní yu'u!

⁸ Díon nī kaáan, chī di'a nī kaa Jesús xí'án:

—¡Espíritu kini, dáyaa taa xaan!

⁹ Dá nī ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndi nanón?

Dá nī kaa espíritu kini ñoó:

—Legión naní, chī kua'á nda'o kúú ndu'u.

¹⁰ Dá nī seí nda'í ña noo Jesús ña ná dá'a ni tanda'á ñaá ná ko'an iin ka xían. ¹¹ Ta yati yúku ín ñoó ñó'o kua'á nda'o kochí sásá'an rí. ¹² Dá nī seí nda'í espíritu kini ñoó noo Jesús:

—Konó ní ná ko'on ndu ndu'u ndu ini kochí kaa —kaáan.

¹³ Dá nī sonó Jesús nooán. Dá nī kankuei espíritu kini ñó'o ini taa ñoó. Dá nī sa'an nī ndu'an ini kochí ñoó. Ta kúú rí tát'o'on uu mil. Kúú nī taxí tá'an ndi ndi'i rí kua'an rī yu'ú da'o. Dá nī kuei ndava'a rí ini taño'o ñoó. Ta kúú nī kandaa rī, dá nī xi'i rī.

14 Dá n̄i kee ndidaá t̄aa ndáka kochí ñoó taxí tá'an ra kua'an nó'o r̄a kasto'on ra xí'ín ñayuu ndéi ñoo r̄a, xí'ín n̄a ndéi yúku sa'a ña n̄i kuu dión. Dá n̄i kankuei ñayuu ñoó kua'an n̄a kande'é ná ndi k̄ián n̄i kuu. 15 Tá n̄i saa ñayuu ñoó noo ín Jesús, dá n̄i xini n̄a ña ió t̄aa sa ndo'o ní'o n̄i sa kee kua'á nda'o espíritu kini ñoó. T̄a kúu sa ndíxi va ra dá'on ió r̄a. Ta sa iin t̄aa ió va'a kúu rá. Ta kúu n̄i yu'ú nda'o na.

16 Ta ñayuu n̄i xini ña n̄i kuu dión kúu n̄a n̄i nakani xí'ín dao ka ñayuu ña n̄i ndo'o t̄aa n̄i sa ño'o espíritu kini ñoó xí'ín ña n̄i ndo'o kochí ñoó.

17 Dá n̄i kasá'á ná seí nda'í n̄a noo Jesús ña ná ko'on n̄a iin ka xíán. 18 Tá kua'an Jesús kaa na ini barco ñoó, dá n̄i seí nda'í t̄aa n̄i sa ño'o espíritu kini ñoó noo ná ña ná konó ná ko'on ra xí'ín ná. 19 Tído ko ní xíin ta'on na. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Nandió koón kua'an nó'on ve'ón noo ndéi tá'ón, ta nakanón xí'ín ná sa'a ndidaá ña ná'ano n̄i kee sato'o yo Ndios xí'ón, ta nakani ta'ánón xí'ín ná tát'on k̄i'o n̄i ku'u ini n̄a sa'on —kaá n̄a.

20 Dá n̄i n̄aki'in ra kua'an nó'o rá. Ta kúu n̄i kasá'á rá nákani ra sa'á ña ndato n̄i kee Jesús xí'ín rá noo ñayuu ndéi kuendá Decápolis. Ta ndidaá n̄a n̄i seíd'o ña n̄i nakani ra, kúu n̄i naá nda'o iní n̄a.

Dí'a n̄i ndo'o de'e dí'í iin t̄aa naní Jairo xí'ín ña n̄i ndo'o iin ña'q ndó'o kue'e tái n̄i

21 Dá n̄i ch̄ika'anda Jesús xí'ín t̄aa xíonoo xí'ín ná kua'an n̄a iin ka xoo taño'o. Ta kúu sa kua'á nda'o ñayuu n̄i n̄ataka ndéi yu'ú taño'o ñoó. Tá n̄i noo Jesús ini barco, dá n̄i sa kuín n̄a ín na yu'ú taño'o ñoó. 22 Dá n̄i kasáa iin t̄aa naní Jairo, tá'an r̄a dándaki ve'e noo náta n̄a Israel ndéi ñoo ñoó.

Tá n̄i xini r̄a Jesús, kúu n̄i s̄a kūin x̄ití rá noo ná.
 23 Dá n̄i kasá'á rá seí ndá'í r̄a noo ná, ta kaá r̄a:

—Sa x̄í'í va de'e di'í. Nakí n̄i ná ko'o chinóo ní ndá'a ní sata x̄í, dá ná nduva'a xi, dá ná o kuú xi.

24 Dá n̄i kee Jesús kua'an n̄a x̄í'ín rá. Ta kua'á nda'o ñayuu n̄i kee kua'an x̄í'ín ná, ta dándútí ná Jesús kua'an n̄a. 25 Ta tein ñayuu kuá'a ñoo nákaa iin ñá'a ndó'o kue'e táj n̄i, ta s̄a n̄i x̄ino ux̄i ūu kuia ndó'an dión. 26 Ta s̄a ndo'o nda'o níman, ch̄i noo kua'á nda'o t̄a ketátá n̄i sa'an. Ta s̄a n̄i dandí'í vaán di'ón né'e va'an n̄i chiya'avián r̄a ketátá ñoo. Tído n̄i iin tó'ón ta'on ra ko ní kándeé nduva'an. V̄í'í ka ví ndó'an.

27 Tído tá n̄i kandaa inian ña kándéé Jesús nduva'a na n̄a kú'u, dá n̄i ndundééan n̄i ku'an tein ñayuu kuá'a ñoo. Dá n̄i natuu yatián sata Jesús, ta kúu n̄i k̄ako'on ndá'an dá'on ná. 28 Dión n̄i keeán, dá ch̄i n̄i nakani inian ña sav'a rá dá'on óon Jesús ná k̄ako'an, ta kúu nduva'a vaán. 29 Ta kúu viti'ón di'a va n̄i natuu n̄i ñoo. Ta kúu n̄i kandaa inian ña n̄i nduva'a vaán noo kue'e ndó'an.

30 Ta kúu n̄i kandaa va ini Jesús ña n̄i nduva'a iin ñayuu n̄i kee ndéé ná. Dá n̄i n̄andió ko na n̄i s̄a nde'é ná noo ñayuu kuá'a vei sata ná ñoo. Dá n̄i ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndá yoo n̄i k̄ako'on ndá'a dá'amai'í?

31 Dá n̄i kaa t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná ñoo:

—Ndé'é vá mií ní, dión ví ñayuu kuá'a vei yó'o dándútí ñaá. Sa'á ñoo, ¿ndiva'a ndato'ón ní ndá yoo n̄i k̄ako'on ndá'a ñaá?

32 Tído n̄i s̄a nde'é va'a Jesús noo ndidaá ñayuu ñoo, dá ná kande'á ndá yoo n̄i k̄ako'on ñaá. 33 Sa ná'a vá ñá'a ñoo ña n̄i nduva'an sa'á ña n̄i k̄ako'an

dá'on Jesús. Ta va'ará yu'úan, ta ndéi ninoán, tído ni sa'an ni sa ku'in xitián noo ná, ta ni nakani ndaaan xí'in ná ña ni keeán.

³⁴ Dá ni kaa Jesús xí'an:

—De'e di'íi, ni nduva'on sa'a ña kándéé inoon yu'u. Ta viti, kua'an nó'on ve'on xí'an ió va'a inoon, chi ni nduva'on noo kue'e ni sa ndo'on.

³⁵ Ta kúu ká'an jíó Jesús in na, kúu sa ni kasaa va dao taa ni kii ve'e Jairo, tá'an ra dándáki ve'e noo náta na ñoo ñoo. Dá ni kaa ra xí'in Jairo ñoo:

—Sa ni xi'i va de'e di'í ní. Ná dá'a ka ní dáta'an ní maestro xaan.

³⁶ Tá ni seídó'o Jesús ña ni ka'an ra dión, dá ni kaa na xí'in Jairo:

—O sa yú'oon. Sava'a yu'u kandeé inoon —kaá na.

³⁷ Ta kúu ko ní sónó ta'on Jesús noo dao ka ñayuu ña ko'on na xí'in ná ve'e taa ñoo, sava'a Pedro xí'in Jacobo xí'in ñani ra naní Juan va ndáka na kua'an na. ³⁸ Dá tá ni saá na ni ku'u na ve'e Jairo, kúu ni xini na ña nína vaá nda'o ñayuu ndé'i na ndéi na, ta nda'í káyu'ú ná sa'a tadi'í ñoo. ³⁹ Dá ni kaa Jesús xí'in ná:

—¿Ndiva'a nína vaá téi ndo? Ta, ¿ndiva'a ndé'i téi ndo ndéi ndó? Chi ko ní xi'i ta'on xi, kídí va xi —kaá na.

⁴⁰ Tído ni saki ndaa va ñaa ñayuu ñoo. Dá ni sa'anda Jesús choon ña ná kankuei ndidaá ná sata vé'e. Dá ni kana na tatá tadi'í ñoo xí'in naná xi xí'in ndin oni ka taa ndáka na kua'an na ñoo. Dá ni ku'u na noo kándu'u xí. ⁴¹ Dá ni tiin Jesús ndá'a xí. Dá ni kaa na:

—Talita, cumi —kaá na. To'on yó'o kóni kaa: Di'í ló'o, ká'in xí'on, ndakoo.

42 Ta kúú vití'ón di'a vá n̄i ndakoo xi. Ta kúú n̄i kasá'á xíka xi xíonoo xi. Ta ux̄i uū kuīa ió xi. Tá n̄i x̄ini ñayuu ñoo, kúú n̄i naá nda'o iní na. 43 Tído n̄i sa'anda Jesús choon noó na ve'e xi ná o sa nákani na x̄í'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ña n̄i kuu dión. Dá n̄i kaa na x̄í'ín ná ña ná k̄i'o na ña'a kasá'an xi.

6

Di'a n̄i ndo'o Jesús tá n̄i nandió koo na n̄i nasáa na ñoo Nazaret

1 Dá n̄i keta Jesús ñoo ñoo, dá n̄i kee na kua'an nó'o ná ñoo mií ná, ta tákuei ñaá ta xíonoo x̄í'ín ná kua'an ra. 2 Tá n̄i kasandaá kuu n̄ani'í ndeé na Israel, dá n̄i ku'u na ini ve'e noo náta na ñoo ñoo. Dá n̄i kasá'á ná dána'a na. Ta ndéi kua'á nda'o ñayuu seídó'o ñaá ná, ta n̄i naá vá ini na ndé'é ñaá ná, ta kaá na:

—¿Ndeí n̄i ka'í'a ta káa ña dána'a ra? ¿Ndeí n̄i ni'í ta káa ña ndichí ná'á rá, x̄í'ín ña kándéé rá kée ra ña ndato x̄í'ín ñayuu? 3 ¿Á o duú ta túxí yíto vá kúú ra káa, ch̄i de'e María kúú rá, ta ñani ra kúú Jacobo x̄í'ín José, x̄í'ín Judas, x̄í'ín Simón viti? ¿Á o duú k̄i'o ra káa ndéi tein yó yó'o? —kaá ñayuu ñoo.

Sa'á ñoo koo ní nákoní ñaá ná.

4 Dá n̄i kaa Jesús:

—Ndeí kúú mií vá ió ñañó'ó ñayuu noo ndu'u, na kúú profeta. Tído na ñoo mií ndú, x̄í'ín na kúú tá'an ndu, x̄í'ín na ve'e ndu, noón di'a kúú na káñó'ó ñaá —kaá na.

5 Sa'á ñoo koo ní kúu ta'on kee na ña'a ná'ano x̄í'ín na ñoo mií ná, sava'a sata dao na kú'u vá n̄i ch̄inóo na ndá'a ná, dá n̄i nduva'a na. 6 Kúú n̄i naá vá iní Jesús x̄iní na, ch̄i koo ní x̄in ta'on na ñoo mií

na kandísa ñáa ná. Dá n̄i kee na kua'añ na. Dá n̄i kasá'á ná xíonoo na dána'a na dao ka ñoo ñó'o yati ñoo.

Yó'o n̄i sa'anda Jesús choon noó taq xíonoo xí'ín ná ña ko'on ra dána'a ra to'on va'a sa'a Ndios

⁷Tá n̄i ndi'i, dá n̄i kana na ndin ux̄i uu taq xíonoo xí'ín ná ñoo. Dá n̄i kasá'á ná tánda'á ná uu rá uu ra kua'añ ra kanoo ra dána'a ra. Ta n̄i x̄i'o na choon noó rá ña kandeé rá taó rá espíritu kini ñó'o ini ñayuu. ⁸Ta n̄i kaa ta'ani na xí'ín rá:

—Ni iin ña'a o sa koo ini ndo kane'e ndó ko'on ndo íchi. Sava'a iin tó'on yito, kirá katuu va ndó, kane'e ndó ko'on ndo. O sa kane'e ndó léka ndo, ni pan, ta ni di'on o sa kane'e ndó ko'on ndo. ⁹Sava'a ndisa yí'i ndó kayi'i ndó ko'on ndo, ta ná dá'a ni kane'e ndó iin ka kotó nadaon ndó —kaá na.

¹⁰Dá n̄i kaa ta'ani na xí'ín rá:

—Ta ndi ndaa mií vá ve'e n̄i saq ndo n̄i ku'u ndó, sava'a ñoo ni kandeí ndó nda ná kasandaá kuu kankuei ndó ko'on ndo iin ka ñoo. ¹¹Tído tá n̄i saq ndo iin ñoo noó ko ní x̄in na natiin va'a na ndo'ó, ta ko ní x̄in na kueídó'o na to'on dána'a ndo, dá k̄ian tá kua'añ ndo kankuei ndó ñoo ñoo, kidi ni'ini ndó ñoyaká íin sa'a ndo, ta ñoo k̄ian ná'a ña ko náta'an ini Ndios xiní na ña ñoo ñoo. Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuu keyiko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá k̄ian ka'í cháa ka ndo'o na ñoo ñoo o duú ñayuu k̄ini n̄i sa ndei ñoo Sodoma xí'ín ñoo Gomorra —kaá na.

¹²Dá n̄i kee ra kua'añ ra. Dá n̄i kasá'á rá kásto'on ra xí'ín ñayuu ña ná nandikó iní na sa'a kuachi kée na. ¹³Ta kúu kuá'á nda'o espíritu kini n̄i taó rá, ta n̄i chikodó rá sití din̄i kuá'á na kú'u, dá n̄i nduva'a na.

Di'a ni kuu tá ni xi'i Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu

¹⁴ Kúú ni ni'i tó'on rey Herodes sa'a Jesús, dá ch̄i ndeí kúú míí vá ká'an ñayuu sa'a ná. Ch̄i dao ñayuu ñoó kaá di'a: "Ni nataki va Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu, ta noón kúú Jesús, sa'á ñoó kándéé ná kée na ña'a ndato." ¹⁵ Ta dao ka na kaá ña profeta Elías kúú ná. Ta dao ka na kaá ña kúú ná iin profeta, o ndá ndi kuu kúú ná iin profeta ni sa io sa na'á, kaá na.

¹⁶ Tído tá ni seídó'o rey Herodes ñoó ña ká'an na dión, dá ni kaa ra:

—Taa yó'o kúú Juan, tá'an ra ni sa'anda yu'u diko. Tído ni nataki va ra.

¹⁷ Dión ni kaa Herodes, ch̄i mií rá ni sa'anda choon, dá ni tiin soldado Juan. Dá ni so'oni ñaá rá xí'in cadena. Dá ni ch̄ikáa ñaá rá ve'e kaa, ch̄i k̄i'o dión kóni Herodías, ña ni sa kuu ñadi'í ñani ra naní Felipe, tído ni naki'in ñaá rá kakuuán ñadi'í ra.

¹⁸ Ta sa'á ña ni kaa Juan xí'in rá ña kuachi ká'ano kían ña ió ra xí'in ñadi'í ñani ra, ¹⁹ sa'á ñoó ni xini u'u ñaá Herodías, ta kónian ka'ání ñaáán. Tído ko ní'i ta'an vaán ndí keeán, dá ná kuu Juan, ²⁰ dá ch̄i yu'ú va Herodes ka'ání ñaá rá, ch̄i ná'á vá rá ña ta ndaa, ta kéchóon noo Ndios kúú ná. Sa'á ñoó ndaa vá ñaá rá noo Herodías. Ta va'ará ni kutúú iní ra ni kee to'on ni ka'an na, tído kátoó ra kueídó'o ñaá rá.

²¹ Ta tein víko ni naxino Herodes kuia rá, dá ni ni'i Herodías ndí keeán, dá kuu Juan. Ch̄i ni nataka ta dándaki xí'in Herodes, xí'in ta sa'ándá choon noo soldado, xí'in ndidaá ta ndaya'i ni kii chí kuendá Galilea, ta ndeí ra sásá'an ra xí'in Herodes.

²² Ta kúú ñoó ni ku'u de'e di'í Herodías. Dá ni

sarsá'á xí. Ta kúú n̄i nata'an ini Herodes n̄i kee xi, ta n̄i nata'an ta'ani ini ndidaá ta ndéi sásá'an xí'in rá ñóó. Dá n̄i kaa rey Herodes ñóó xí'in xí:

—Tá ná kakon ndí kuú míí váan kónon nooí viti, ta kúú k̄i'o vei ña nooñ —kaá ra.

²³ Dá n̄i x̄i'o ra to'on ra noo xí, ta kaá ra:

—Miían ndaa ndisa k̄i'oi ndidaá míí vá ña'a x̄ikon nooí, ch̄i ió̄i k̄i'oi nda iin ñe'e noo dándákii nooñ —kaá ra.

²⁴ Dá n̄i keta xi kankono xi kua'an x̄i ndato'ón xí naná xi Herodías:

—¿Ndí k̄ián kakaj viti?

Dá n̄i kaa naná xi:

—Kua'an kakon din̄i Juan, ta sa dakódo ndúta ñayuu —kaáan.

²⁵ Dá kánkono xi n̄i ndu'u tuku xi noo ió rey Herodes. Dá n̄i kaa x̄i xí'in rá:

—Viti'ón kuíi kóni yu'u ña k̄i'o ní iin ko'o ná kakaá din̄i Juan, ta sa dakódo ndúta ñayuu, nooí.

²⁶ Kúú n̄i kunda'í nda'o ini ra, tído sa'á ña n̄i x̄i'o ra to'on ra noo xí, ta sa'á ña n̄i seídó'o taa ndéi xí'in rá ña n̄i ka'an ra dión, sa'á ñóó ko ní kúu ta'on kaa ra ña koó. ²⁷ Ta kúú viti'ón n̄i sa'anda ra choon noo soldado ra ña ná ko'on ra ka'anda ra diko Juan, ta ná kane'e ra din̄i ná kii ra. ²⁸ Dá n̄i sa'an taa ñóó n̄i sa'anda ra diko Juan noo nákaa na ini ve'e kaa. Dá n̄i chikáa ra din̄i ná ini iin ko'o né'e raan n̄i kasáa ra. Dá n̄i x̄i'o raan noo tadi'í ñóó. Dá n̄i x̄i'o xian noo naná xi Herodías.

²⁹ Tá n̄i ni'í tó'on ta xíonoo xí'in Juan ña n̄i xi'í na, dá n̄i sa'an ra n̄i nak̄i'in ra yikí koño na. Ta né'e raan n̄i sa'an ra n̄i dandúxi ra.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i x̄i'o Jesús ña'a n̄i sasá'an o'on mil taa

³⁰ Dá n̄i n̄aki'in tá'an tuku t̄aa x̄ionoo x̄í'ín Jesús x̄í'ín míi ná. Dá n̄i kasá'á rá n̄ákani ra x̄í'ín ná sa'a ndidaá kúú ñ̄a n̄i kee ra, x̄í'ín sa'a ndidaá ñ̄a n̄i daná'a r̄a noó n̄i sa'an r̄a.

³¹ Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—Nakíi ndo, ná ko'o iin k̄a x̄ián nani'i ndée yo noó ko íin ndéi.

Dión n̄i kaa n̄a, dá ch̄i kúú kua'an, kúú vei kúú kua'á nda'o ñ̄ayuu kásaa n̄a noo Jesús, sa'á ñ̄oo ko nóno vá ná kasá'an na. ³² Dá n̄i kaa na x̄í'ín t̄aa x̄ionoo x̄í'ín ná ini iin barco, dá n̄i kanxoo na kua'an n̄a iin x̄ián noó ko íin ndéi. ³³ Tído kua'a vá ñ̄ayuu n̄i xini ñ̄a kua'an n̄a, ta n̄i nakoni va na Jesús. Ta kúú n̄i kee ñ̄ayuu ndéi ndidaá kúú ñ̄oo ñó'o yati ñ̄oo x̄íka sá'á ná kua'an n̄a ni'i ñ̄aa ná. Ta kúú sa ndéi di'a va ñ̄ayuu ñ̄oo ndáti na tá n̄i saa Jesús. ³⁴ Dá tá n̄i keta Jesús ini barco ñ̄oo, kúú n̄i xini n̄a ñ̄a kua'á nda'o ñ̄ayuu ndéi ndáti ñ̄aa. Ta kúú n̄i ku'u nda'o ini n̄a sa'a ná, ch̄i ndéi na tát̄o'on ndéi léko, kirí ko íin ndáka, k̄i'o dión ndéi na. Dá n̄i kasá'á Jesús dána'a n̄a kua'á nda'o ñ̄a'a noó ñ̄ayuu kuá'a ñ̄oo.

³⁵ Dá tá n̄i ini, dá n̄i natuu yati ñ̄aa t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná. Dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín ná:

—Ko t̄a'ón ve'e ndíta yati yó'o, ta sa n̄i ini va.

³⁶ Ka'anda ní choon noó ñ̄ayuu yó'o ñ̄a ná ko'on n̄a ve'e túu ndíta káa x̄í'ín ñ̄oo kuálí túu ñó'o káa, dá ná kuiin na ñ̄a'a keí ná, ch̄i ko t̄a'ón ñ̄a'a keí ná yó'o.

³⁷ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—K̄i'o ni míi ndó ñ̄a'a ná kasá'an na.

Dá n̄i kaa r̄a:

—¿Á kóni ní ña ko'on ndu kuiin ndu pan xí'in dī'ón, kī'o ní'i ñayuu kéchóon na uu ciento kuu, dá kī'o nduan noo ná kasá'an na?

³⁸ Dá nī kaa Jesús:

—¿Ndidaá pan né'e va'a ndó? Kua'án ndo kande'é ndó.

Dá nī sa'an ra nī sa nde'é rá. Dá nī kaa ra xí'in ná:

—O'on kúu pan, ta uu kúu tīyaká —kaá ra.

³⁹ Dá nī sa'anda Jesús choon ña ná kande'i tá tu'u tá tu'u na noo itá kuí ñoó. ⁴⁰ Dá nī sa ndei ñayuu ñoó. Tátō'on iin ciento kúu iin iin tu'u na, ta dao ka tu'u kúu uu diko uxī. ⁴¹ Dá nī tiin Jesús ndin o'on pan xí'in ndin nduú tīyaká ñoó. Dá nī nane'e noo ná chí induú. Dá nī na'ki'o na ndivé'e noo Ndios. Dá nī sa'anda na pan ñoó. Dá nī xī'o naan noo tá xionoo xí'in ná. Dá nī dasá raan noo iin rá iin ñayuu ñoó. Díon ta'ani nī kee na xí'in ndin nduú tīyaká ñoó. ⁴² Dá nī sasá'an ndidaá ñayuu ñoó nda nī ndinoo va'a ini na. ⁴³ Tá nī ndi'i, dá nī dakútí ta xionoo xí'in Jesús uxī uu tīyika xí'in tá'í pan, xí'in tá'í tīyaká ña nī kandoo noo nī sasá'an ñayuu ñoó. ⁴⁴ Ta o'on mil nī sa kuu ta nī sasá'an nī kee Jesús.

Dí'a nī kuu tá nī xika Jesús noo taño'o

⁴⁵ Tá nī ndi'i, dá nī sa'anda Jesús choon noo ta xionoo xí'in ná ña ná kaa ra ini barco, ta ná chika'anda ra ko'on ra noo taño'o, dá ná saa ra ñoo naní Betsaida. Dá nī kandoo Jesús nī ka'an na ndisá'an xí'in ñayuu kuá'a ñoó. ⁴⁶ Tá nī ndi'i nī ka'an na ndisá'an, dá nī kee na kua'an na dinī iin yúku iin ñoó ka'an na xí'in Ndios.

⁴⁷ Tá sa nī kuaá vá, ta kúu duú nī ta'i dáo ío barco noo ñó'o ta xionoo xí'in ná ñoó kua'an ra noo

taño'o. Ta kúú nákaa iin tó'ón íí vá Jesús noño'o.
⁴⁸ Kúú n̄i xini n̄a ña ndó'o níó rá dákáka ndá'a rá
 barco ñoo, chí kána nda'o tach̄i chí xoo noó kua'an
 ra.

Dá tá n̄i kundikí, kúú n̄i kuyati Jesús noó kua'an
 ra, chí xíka sá'a ná kua'an n̄a noó takuúí ñoo, ta sá
 yá'a na kua'an n̄a chí noo. ⁴⁹ Tído tá n̄i xini ra ña
 xíka Jesús kua'an n̄a noó takuúí ñoo, dá n̄i ka'an rá
 ña kúú ná iin í'íná. Sa'a ñoo n̄i'i nda'o n̄i kayu'ú rá,
⁵⁰ chí ndidaá vá rá n̄i xini ñaá, ta kúú n̄i yu'ú nda'o
 ra. Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndeé koo ini ndo. O sa yu'ú ndo, dá chí mií vá
 yu'u kúúí —kaá n̄a.

⁵¹ Dá n̄i kaa na ini barco noo ño'o ra ñoo. Ta kúú
 n̄i sa tuu vá tach̄i ñoo. Kúú n̄i naá vá iní ra, ta n̄i
 yu'ú ra, ⁵² dá chí kó kandaá íí vá ini ra ndi dándáki
 ña ndato n̄i kee na n̄i dandukua'a ná pan ñoo, chí
 ndadí íí vá ñaxintóni rá.

*Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús na kú'u ndéi
 kuendá Genesaret*

⁵³ Dá tá n̄i ndi'i n̄i chíka'anda n̄a noó taño'o, dá
 n̄i saá n̄a noó kúú kuendá Genesaret. Dá n̄i so'oni
 n̄a barco yu'ú taño'o. ⁵⁴ Tá n̄i kankuei na ini barco
 ñoo, ta kúú ndidaá ñayuu ndéi ñoo n̄i nakoni ñaá.
⁵⁵ Ta kúú n̄i taxí tá'an ñayuu ñoo iin rá iin ñoo n̄i
 sa'an n̄a n̄i naki'in na ñayuu kú'u kándodó noo xíto
 né'e na n̄i saá n̄a noó n̄i kandaá ini n̄a nákaa Jesús.

⁵⁶ Ta ndéi kúú míí vá noo kásandaá Jesús, ñoo
 kuálí o ñoo ná'ano o yukú ichí kíán, ta kúú chíndei
 ñayuu ñoo n̄a kú'u ná yu'ú íchi, ta seí nda'í n̄a noo
 Jesús ña ná konó ná dako'on ndá'a ná yu'ú kotó n̄a.
 Ta kúú ndidaá vá n̄a n̄i dakó'on ndá'a yu'ú kotó na
 n̄i nduva'a.

7

Yó'o n̄i daná'a Jesús ña kánian kee yó ña kóni Ndios, ta o duú ña kóni taa

¹ Kúú n̄i natuu yati ta fariseo xí'ín dao taa dána'a ley Moisés noo Jesús. Ta taa yó'o kúú ra n̄i kii ñoo Jerusalén. ² Kúú n̄i xini ra ña k̄o ní nákata ta'on taa xionoo xí'ín Jesús ndá'a rá xí'ín ñañó'ó, dá kasá'an ra. Ch̄i k̄o ní kée ra tát̄o'on k̄i'o n̄i daná'a ta sá'ano ñoo ra tá sata. Sa'á ñoo n̄i datá̄i kuachi ñaá rá, ³ dá ch̄i ta fariseo xí'ín ndidaá ka na Israel t̄in toon na tát̄o'on n̄i sa kee ta sá'ano ñoo na tá sata, ch̄i dinñó'ó kánian nakata na ndá'a ná xí'ín ñañó'ó, dá kasá'an na. ⁴ Ta dión ta'ani kée na tá ndúsāa na sá'an na noo yá'i, ch̄i k̄o sásá'an ta'on na tá ná o nákata na ndá'a ná xí'ín ñañó'ó. Ta ió kua'á ka ví ña'a kée na tát̄o'on n̄i daná'a ta sá'ano ñoo na, ch̄i nákata ta'ani na vaso na xí'ín ñañó'ó, xí'ín t̄indo'o ná, xí'ín ko'o kaa na, xí'ín k̄idi na.

⁵ Sa'á ñoo n̄i ndat̄o'ón ta fariseo xí'ín ta dána'a ley Moisés ñoo Jesús, ta kaá ra:

—¿Ndiva'a k̄o kée ta xionoo xí'ín mií ní tát̄o'on n̄i daná'a ta sá'ano ñoo yo tá sata? Ch̄i k̄o nákata ra ndá'a rá xí'ín ñañó'ó, dá kasá'an ra.

⁶ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Taa uu noo vá kúú ndo'ó. Ndaa va n̄i ka'an profeta Isaías sa'a ndo'ó, ch̄i di'a n̄i taa na:

Tá'an ñayuu ndéi viti kéká'ano na yu'u xí'ín yú'u óon va na,

tído xí'ín níó ná, k̄o kóni ta'on na yu'u.

⁷ K̄o ndáyá'i ta'on ña ndáñ̄o'o na yu'u,

dá ch̄i ña dána'a na kúú ña n̄i ndaki ini ñaxintóni taa va,

ta ká'an na ña choon n̄i sa'anda Ndios kíán.

8 Chì ndo'ó kúú nà dánkoo xoo choon sa'ándá Ndios, ta ndí'i cháá kà ini ndo kée ndó choon sa'ándá ɬaa, chì ndí'i nda'o ini ndo nákata ndó tindo'o ndo, xí'ín vaso ndo, ta ndí'i ta'ani ini ndo kée ndó cháá kà ña'a kua'an tát'o'on kua'an ña yó'o.

9 Dá nì kaa ta'ani na:

—Chì dánkoo xoo ndó choon sa'ándá Ndios, ta ndí'i cháá kà ini ndo kée ndó choon nì ndaki ini mií ndó. ¹⁰ Dá chì di'a kaá ley Moisés: “Koo ñaño'ó ndó noo tatá ndo xí'ín noo naná ndo”, ta “Ndi ndáa mií vá ñayuu nì ya'a nì ka'an ndava'a xí'ín tatá nà o xí'ín naná nà, nà yó'o kúú nà kánian kuu.” ¹¹ Tído ndo'ó kúú rā ká'an ña kuu va ka'an iin ñayuu xí'ín tatá nà, xí'ín naná nà: “O kúú ta'on chindeéi mií ní xí'ín ña'a né'e va'i, chì sà nì ka'in ña k'i'oi ña noo Ndios.” ¹² Ta ndo'ó kúú rā ká'an ña ndi ndáa nà ká'an dión, noón kúú nà kō káni kaan ña chindeé ná tatá nà xí'ín naná nà. ¹³ Ta dión kée ndó dátuu ndó choon nì sa'anda Ndios xí'ín ña nì ndaki ini mií ndó. Ta kuá'á kà ví ña'a kua'an tát'o'on kua'an ña yó'o kían kée ndó —kaá Jesús xí'ín rá.

¹⁴ Dá nì nandió koo Jesús nì kana na ñayuu kuá'a ñoó, dá nì kaa nà:

—Kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó, dá katóni va'a ini ndo. ¹⁵ Ni iin ña'a seí ndo kō dáyako ñaá noo Ndios, chì ña kini kánkuei níno ndo, ñoó vá kían dáyako ndo'ó noo Ndios. ¹⁶ Ta ndi ndáa ndo'ó ió do'o, dá kían kueídó'o va'a ndó —kaá nà.

¹⁷ Dá nì kana xoo na tein ñayuu kuá'a ñoó. Dá nì ku'u na ini iin ve'e. Dá nì ndato'ón ñaá ɬaa xí'ín ná ndi dándáki to'on nì ñakí'in tá'an na nì ka'an nà xí'ín ñayuu ñoó. ¹⁸ Dá nì kaa nà xí'ín rá:

—¿Á dión ta'ani kō kátóni ta'on ini ndo'ó? ¿Á kō kándaá ta'on ini ndo ña nì iin ña'a seí ñayuu kō

dáyako ñáá noo Ndios? ¹⁹ Dá ch̄i o duú níó ná kokee ñá'a seí n̄a. In̄i t̄ixi va na kua'an. Ta kúú tá n̄i ndi'i, dá kua'an n̄a sata vé'e tatá náan.

Dión n̄i kaa Jesús, dá ná kandaa ini ra ña ni iin ñá'a seí yo kō dáyako ñáá noo Ndios.

²⁰ Ta n̄i kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Ñá kini kánkuei ini níó ñayuu, ñoó vá kían dáyako ñáá noo Ndios. ²¹ Dá ch̄i nda maá ini níó vá ná veí ña kini nákan̄i ini n̄a kee na, dá kee na kuachi xí'ín n̄a kō kúú ñadi'í n̄a o yíi ná, ta kée na ña ka'an noo xí'ín ñíi ná, ta sa'ání ná ñayuu, ²² ta kí'in kuí'íná ná ñá'a, ta kátóo n̄a ñá'a ió noo dao ka n̄a, ta ió ña xíxi ini n̄a, ta ndúkú ná ña dándá'í n̄a dao ka ñayuu, ta ni lú'u ví kō chítuu ini n̄a kée na ña kini, ta u'u ini n̄a, ta ndéine'e tá'an na, ta ch́indaya'í na mií ná, ta kúú ná n̄a kō xíka'an noo. ²³ Ta ndidaá ña yó'o kían kánkuei nda maá níó ná, ta dáyako ñáá noo Ndios.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús de'e di'í iin ñá'a tukú

²⁴ Dá n̄i keta Jesús ñoo ñoó, dá n̄i kee na kua'an n̄a xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná chí kuendá ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón. Tá n̄i saa n̄a ñoó, dá n̄i ku'u na ini iin ve'e, ch̄i kō kóni ta'on na ña kandaa ini ñayuu ña n̄i kasáa n̄a ñoo ñoó. Tído kō ní kúu ta'on chide'é n̄a, ²⁵ dá ch̄i yachi vá n̄i kandaa ini iin ñá'a ña ió n̄a ñoó. Ta nákaa iin espíritu kini ini de'e di'áan. Ta kúú n̄i kasáaan noo nákaa Jesús, kúú n̄i sa kuín xitíán noo ná. ²⁶ Ta kúúan iin ñá'a ká'an to'on griego, ch̄i iin ñoo nákaa chí kuendá Sirofenicia di'a kúú ñooan. Dá n̄i seí nda'í ña noo Jesús ña ná taó ná espíritu kini nákaa ini de'e di'áan. ²⁷ Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Konó ná kasá'an takuálí nda ná ndinoo va'a ini xi, dá chī kō vá'a ta'on kuio ndaa yō pan noo ndá'a xí, ta kī'o yóan noó tina.

²⁸ Dá nī kaa ñá'a ñoó xí'ín ná:

—Ndaa ká'an ní, tatá. Tído seí va tina yúchi pan, ña kuéi tji mesa kée takuálí.

²⁹ Dá nī kaa Jesús xí'án:

—Va'a nī ka'on, sa'á ñoó kua'án nó'o ve'ón viti, dá chī sa nī keta va espíritu kini ña nī sa káa ini de'e di'óon kua'an —kaá na.

³⁰ Dá nī keeán kua'an nó'an. Tá nī nasáaan ve'án, kúu sa kándu'u va'a va de'e di'áan noo xíto, chī sa nī keta va espíritu kini ña nī sa káa ini xi kua'an.

Di'a nī kuu tá nī nduva'a Jesús iin taa kō tái do'o, ta ká'an tata ra

³¹ Dá nī keta Jesús noño'o kuendá ñoo Tiro di'a. Dá nī chika'anda na ñoo Sidón xí'ín ñoo ñó'o chí kuendá Decápolis kua'an na. Dá nī nasáa na yu'ú taño'o naní Galilea. ³² Ta ñoó ndáka dao ñayuu iin taa kō tái do'o, ta ká'an tata nī saa na. Dá nī seí nda'í na noo Jesús ña ná chinóo na ndá'a ná dinī rá, dá ná nduva'a ra.

³³ Dá nī taó xóo Jesús taa yó'o noó koó ñayuu ndéi. Dá nī tuu na dinī ndá'a ná yáí do'o ra. Dá nī dandáxi na dinī ndá'a ná xí'ín tadjí na, dá nī dakó'on naán noo yáa taa ñoó. ³⁴ Dá nī nande'é ná chí induú, kúu nī saka ini na. Dá nī kaa na:

—¡Efata! —To'on yó'o kóni kaa: ¡Nono viti!

³⁵ Kúu vití'ón vá nī nataí do'o ra, ta nī kexoo ña kedaá xí'ín yáa rá, ta kúu nī naka'an va'a va ra.

³⁶ Dá nī sa'anda Jesús choon noó ñayuu ñoó ña ná o sa kóo ini na ka'an na xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ña ndato nī kee na xí'ín taa ñoó. Ta va'ará ndidaá

ka ví nī sa'anda na choon noó ñayuu ñoo ña ná o sa ká'an na, tído ví'í ka ví nī dasá t'ón ñaá ñayuu ñoo. ³⁷ Ta kúu nī naá va iní ñayuu ñoo xiní na ña nī kee Jesús dión, dá kaá na:

—Va'a nda'o kée na ndidaá ña'a. Chi kándéé ná nátaí do'o ñayuu ko táí do'o, ta nda na kúu ñí'í kándéé ná ná ka'an —kaá na.

8

Di'a nī kuu tá nī xī'o Jesús ña'a nī sasá'an komi mil ñayuu

¹ Ta tein kuü dáá ñoo nī nditútí kua'á nda'o ñayuu. Ta ko ta'ón ña'a kasá'an na. Dá nī kana Jesús ta xionoo xí'ín ná. Dá nī kaa na xí'ín rá:

² —Kú'u nda'o iní sa'a ñayuu yó'o, chi sa nī xino oní kuü ndéi na xí'ín yu'u, ta ni koó ka ña'a kasá'an ná. ³ Tído tá ná tanda'í na no'o na ve'e na tá ko ña'a kasá'an na, oon ni ví kuu yí'í na íchi, chi xíká nda'o nī kii dao na.

⁴ Dá nī kaa ta xionoo xí'ín ná ñoo:

—¿Ndeí ki'in yó kua'á pan ki'o yó kei ñayuu kua'a káa, chi yukú ichí vá kían yó'o?

⁵ Dá nī ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndidaá pan né'e ndó?

Dá nī kaa ra:

—Usa kían.

⁶ Dá nī sa'anda Jesús choon ña ná kandeí ñayuu ñoo no'ño'o. Dá nī tiin na ndin usa pan ñoo. Dá nī na'ki'o na ndivé'e noo Ndios. Dá nī sa'anda naán. Dá nī xī'o naan noó ta xionoo xí'ín ná ñoo. Dá nī dasá ráan noo iin rá iin ñayuu kuá'a ñoo. ⁷ Ta né'e ta'ani ra cháa tiyaká. Ta kúu nī na'ki'o ta'ani Jesús ndivé'e noo Ndios sa'a ri. Dá nī xī'o na ri noó ta

xíonoo xí'ín ná ñóó. Dá n̄i dasá rá r̄i noó ñ̄ayuu kuá'a ñóó. ⁸ Dá n̄i sasá'an ndidaá ná nda noó n̄i ndinoo va'a ini na. Tá n̄i ndi'i n̄i sasá'an na, dá n̄i dakúti ta xíonoo xí'ín Jesús us̄a tiyika xí'ín ñ̄a n̄i kandoo noó n̄i sasá'an na. ⁹ Tát'o'on komi mil n̄i s̄a kuu ñ̄ayuu n̄i sasá'an ñóó. Dá n̄i ka'an Jesús ndisá'an xí'ín ñ̄ayuu kuá'a ñóó. ¹⁰ Dá n̄i kaa na ini barco xí'ín ta xíonoo xí'ín ná. Dá n̄i ki'in na kua'an na. Dá n̄i kasandaá na iin ka xoo taño'o noo kúú kuendá Dalmanuta.

Yó'o n̄i xika ta fariseo ñ̄a ná kee Jesús iin ñ̄a ndato chí induú

¹¹ Kúú n̄i kasáa dao ta fariseo. Dá n̄i kasá'a rá ndátó'ón ndichí ra Jesús, chí n̄i xika ra ñ̄a kee na iin ñ̄a ndato chí induú, dá korndodó ñ̄aá rá, dá ná kande'a á miian ndaa n̄i kii na noo Ndios. ¹² Dá kúú konó oon ví n̄i kixian n̄i saka ini na. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a xika na ndéi tiempo viti ñ̄a kee iin ñ̄a ndato? Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ñ̄a o kée ta'on yu'u ni iin ñ̄a ndato noó ndo'ó —kaá na.

¹³ Dá n̄i dankoo na ta ñóó, dá n̄i kaa tuku na ini barco xí'ín ta xíonoo xí'ín ná. Dá n̄i kee na kua'an na iin ka xoo taño'o.

Di'a kua'an ñ̄a n̄i daná'a Jesús sa'a ñ̄a ko vá'a dána'a ta fariseo

¹⁴ Tído n̄i nandodó vá ta xíonoo xí'ín Jesús kane'e ra pan ko'on ra. Sava'a iin tó'ón din̄i vá pan nákaa né'e ra kua'an ra ini barco ñóó. ¹⁵ Dá n̄i sa'anda Jesús choon noo rá, ta kaá na xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó xí'ín ñ̄a dákuita tachí pan, ñ̄a kéchóon ta fariseo xí'ín ta kuendá rey Herodes —kaá na.

16 Kúú n̄i kasá'á ndátó'ón tá'an mií rá:

—Sa'á ña kō ní sá ne'e yó pan kixió, sa'á ñoó ká'an na dión xí'á —kaá ra.

17 Kúú n̄i kandaā va ini Jesús ña n̄i ka'an ra dión. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndátó'ón ndó sa'a pan vei ndó? ¿Á kō kándaā jí vá ini ndo, ta á kō kátóni ta'on ini ndo? ¿Á ndadí jí vá ñaxintóni ndo? 18 Ió noo ndo, tído, ¿á kō túu ta'an vaan? Ta ío do'o ndó, tído, ¿á kō tái ta'an vaan? ¿Á kō ndúsaa ta'on ini ndo ña n̄i keei? 19 Ch̄i tá n̄i sa'anda yu'u pan n̄i seí ndin o'on mil taa ñoó, ¿ndidaá tiyikā n̄i dakútí ndó xí'ín yúch̄i pan ña n̄i kandoo ñoó?

Dá n̄i kaa ra:

—Uxi uu ra.

20 Dá n̄i kaa tuku Jesús xí'ín rá:

—Ta, ¿ndidaá tiyikā n̄i dakútí ndó xí'ín yúch̄i usa pan n̄i xi'o yu'u n̄i seí ndin komi mil ñayuu ñoó?

Dá n̄i kaa ra:

—Usa ra.

21 Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Á kō kándaā jí ví ini ndo, tá dáá? —kaá na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa kō túu noo

22 Tá n̄i saā Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná ñoo naní Betsaida, kúú n̄i kasáa ñayuu xí'ín iin taa kō túu noo. Dá n̄i seí nda'í na noo Jesús ña ná kako'on ndá'a ñaá ná. 23 Dá n̄i tiin Jesús ndá'a rá, dá ndáka ñaá ná kua'an na nda noo kúú yu'ú ñoo ñoó. Dá n̄i t̄uu ndaa na tad̄ií na nduchí nóo ra. Dá n̄i ch̄inoo na ndá'a ná din̄i rá. Dá n̄i ndato'ón ñaá ná:

—¿Á sa n̄i nat̄uu cháá nooon viti?

24 Dá n̄i n̄ande'é rá, dá n̄i kaa ra:

—Xiní vai t̄a káa, tído t̄at̄o'on ndáa yít̄o vá, k̄i'o dión ndáa ra x̄ionoo ra, xiníi.

²⁵ Dá n̄i ch̄inóo tuku Jesús ndá'a ná sata nduchí nóo r̄a. Dá tá n̄i n̄ande'é tuku ra, kúú sa n̄i nat̄uu va'a noo rá. Sa ndidaá kúú vá ña'a ndato xiní va'a ra, kaá r̄a. ²⁶ Dá n̄i sa'anda Jesús choon noo rá, ta kaá na:

—Ná dá'a ni ndu'ón ñoo káa, ta o sa nákanón x̄í'ín ni iin tó'ón ñayuu ndéi ñoo ña n̄i keei x̄í'ón —kaá na.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i kaa Pedro ña Jesús kúú Cristo, na n̄i tanda'á Ndios kasaq dákaiki ñaá

²⁷ Dá n̄i kee Jesús kua'an na x̄í'ín t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná ñoo kuálí ñó'o yati ñoo Cesarea Filipo. Ta íchi noo kua'an na ñoo, kúú n̄i ndato'ón ñaá Jesús, ta kaá na x̄í'ín rá:

—¿Ndá yoo kúú yu'u, kaá ñayuu ñoo?

²⁸ Dá n̄i kaa t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná:

—Dao na kaá ña kúú ní Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu. Ta dao ka na kaá ña kúú ní profeta Elías. Ta dao ka na kaá ña kúú ní iin ka profeta.

²⁹ Dá n̄i ndato'ón tuku ñaá Jesús, ta kaá na:

—Ta ndo'ó viti, ¿ndá yoo kúú yu'u, kaá ndo'ó?

Dá n̄i kaa Pedro x̄í'ín ná:

—Míí ní kúú Cristo, na dákaiki ñaá.

³⁰ Tído n̄i sa'anda Jesús choon noo t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná ña ná o sa kóo ini r̄a ka'an r̄a x̄í'ín ni iin tó'ón ñayuu ndá yoo kúú ná.

Yó'o n̄i kast̄o'on Jesús x̄í'ín t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná ndi k̄ián ndo'o na, dá kuu na

³¹ Dá n̄i kasá'á Jesús dána'a na noo t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná ña kánian ndo'o naní ní o na n̄i nduu t̄a ñayúú yó'o, chí kuñó'ó ñaá t̄a sá'ano ñoo, x̄í'ín t̄a dut̄i

sakua'a, xí'ín taa dána'a ley Moisés, ta kánian kuu na. Tído tá ná ya'a oni kuu, dá nataki na. ³² Yó'o kían ni ka'an ndaa Jesús táto'on ndo'o mií ná cháá ka chí noo. Dá ni taó xóo ñáá Pedro. Dá ni kasá'á dánani ñáá rá sa'á ña ni ka'an na dión. ³³ Tído ni nandió koo Jesús ni sa nde'é ná noo ndíta dao ka ta xionoo xí'ín ná. Dá ni danáni na Pedro, ta kaá na xí'ín rá:

—Kua'an kuxoo nooi, dá chi kéeón táto'on kée ña u'u, chi ko nákani inon sa'á ña kóni Ndios, di'a nákani inon táto'on ki'o nákani ini taa va —kaá na.

Yó'o ni kasto'on Jesús ndí kían kánian kee ñayuu tá kóni na kanoo na xí'ín ná

³⁴ Dá ni kana Jesús taa xionoo xí'ín ná, xí'ín dao ka ñayuu ñoo, dá ni kaa na xí'ín ná:

—Ndi ndáa ndo'ó ká'an kanoo xí'ín yu'u, dá kían kánian dánkoo ndó ña kóni mií ndó, ta natiin ndó cruz, ña kían ió ndo kuu ndo sa'í, ta ndiko ndo yu'u, ná ko'o. ³⁵ Chi ndi ndáa na kóni dákaki na mií ná ñayuú yó'o, noón kúú na kuu di'a. Tído ndi ndáa na xí'o mií ña kuu na sa'a yú'u, o sa'a to'on va'a dána'i, noón kúú na ni'i ña káki na. ³⁶ Dá chi, ¿ndi kían va'a ni'i ñayuu tá ná kandeé ná ni'i ná ndidaá ña kuiká ió ñayuú yó'o, ta naá vá ná noo Ndios? ³⁷ Ta, ¿ndí kían kúú ña'a ndáya'i cháá ka tá o duú ña ni'i ná ña kataki chíchí ná, ká'an ndó?

³⁸ Ta ndi ndáa ñayuu ná xíka'an noo sa'á yu'u o sa'á to'in noo ñayuu kini, noo ñayuu kómí kuachi ndéi tiempo yó'o, dá kían kaka'an ta'ani noo na ni nduu taa ñayuú yó'o sa'a ñayuu ñoo tá ná kasandaá kuu nandió koo na xí'ín ndidaá ndée ndato ni xi'o tatá Ndios noo ná, xí'ín ndidaá ángel kéchón noo ná —kaá na.

9

¹ Dá n̄i kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ió dao ndo'ó, na ndíta yó'o, o kuú ta'on ndó nda ná koni ndo ndi k̄i'o dándáki Ndios xí'ín ndidaá kúú choon né'e ná —kaá na.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i naye'e ndaa noo Jesús xí'ín dá'on ná

² Tá n̄i ya'a iño kuu, dá n̄i kee Jesús ndáka na Pedro, xí'ín Jacobo, xí'ín Juan kua'an na din̄i iin yúku dikó iin ñoó. Ta ñoó n̄i naḍaon na tát'on káa na noo ṭaa ñoó. ³ Kúú n̄i naye'e ndaa dá'on ná. Ta kúú n̄i ndukuxí kachián tát'on k̄i'o ndé'é yi'o. Ta ni iin ñayuu nákata dá'on ndéi ñayuu yó'o k̄o kándeé ta'on dándúkuxián tát'on k̄i'o ndato kuxí n̄i nduu dá'on Jesús. ⁴ Dá n̄i na'a noo profeta Elías xí'ín Moisés, ta ndíta na ndát'ón ná xí'ín Jesús. ⁵ Dá n̄i kaa Pedro xí'ín Jesús:

—Va'a kúú ndéi ndu'u yó'o, maestro. Ná kava'a ndu on̄i tiya'ó. Iian ná koo mií ní, ta iian ná koo Moisés, ta iin kaan ná koo Elías.

⁶ Díon n̄i kaa ra, ch̄i k̄o ná'á ta'on ra ndí k̄ián ká'an ra sa'á ña n̄i yu'ú ra. ⁷ Kúú n̄i naxino iin vik̄o. Ta kúú n̄i chikátian noo ndíta na. Ta tein vik̄o ñoó n̄i ka'an tach̄i Ndios:

—Ta yó'o kúú de'e man̄i yu'u. Kueídó'o ndó to'on ká'an xi —kaá na.

⁸ Tá n̄i nande'é tuku ra, kúú sa koó ka va ṭaa ñoó ndíta. Nḍadá iin tó'ón mií vá Jesús iin.

⁹ Ta noo konoo na kua'an na ndika yúku ñoó, dá n̄i sa'anda Jesús choon noó ṭaa n̄i sa'an xí'ín ná ñoó ña ná o sa kóo ini ra nakani ra xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ña n̄i xini ra din̄i yúku ñoó nda ná

kasandaá kuu nataki na ni nduu taa ñayuu yó'o. ¹⁰ Sa'á ñoó ko ní nákaní ta'on ra sa'án. Dá ni kasá'á ndátó'ón míí rá kua'an ra ndi kua'an ña ni ka'an Jesús ña nataki na. ¹¹ Dá ni ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndiva'a ká'an taa dána'a ley Moisés ña dinño'ó ka kánian kii profeta Elías, dá kasaa na dákaki ñaá?

¹² Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndaa va ña dinño'ó ka kánian kii Elías ndeyiko na ndidaá ña'a. Ta, ¿á ko ná'á ta'on ndó ña ká'an ta'ani tuti ii Ndios ña kánian ndo'o nda'o níó na ni nduu taa ñayuu yó'o, ta kenóo nda'o ñaá ñayuu?

¹³ Tído yu'u kúu na kaá ña sa ni kixi va Elías, ta ni kee ra xí'ín ná tát'o'on k'i'o ni ka'án rá kee ra, chi k'i'o dión ká'an tuti ii Ndios sa'a ná —kaá Jesús.

Dì'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin tayii nákaa espíritu kini

¹⁴ Tá ni naxino na noó ni kandoo dao ka taa xionoo xí'ín ná, kúu ni xini na kua'á nda'o ñayuu ndíta noo ndéi ra. Ta ndíta ta'ani dao taa dána'a ley Moisés dándichi ñaá rá. ¹⁵ Tá ni xini ñayuu ñoó ña vei Jesús, kúu ni naá vá iní na ndé'é ñaá ná. Dá ni kee na taxí tá'an na kua'an na ka'an na ndisá'án xí'ín ná.

¹⁶ Dá ni ndato'ón Jesús taa xionoo xí'ín ná:

—¿Ndá sa'a dándichi tá'an ndó xí'ín taa dána'a ley Moisés káa?

¹⁷ Dá ni kaa iin taa nákaa tein ñayuu kuá'a ñoó xí'ín ná:

—Maestro, yó'o né'i de'i ni kasáai, dá chi nákaa espíritu kini ini xi, ta ni kandoo ñí'í xi kéean. ¹⁸ Ndeí kúu míí vá noo nákaa xi, ta tín ñaá espíritu kini yó'o, ta dánkao ñaáán nda noño'ó, ta kánkuei chi'ion yú'u xí, ta chíchi tá'an no'o xi, ta kúyito xi kéean. Sa

n̄i seí nda'áv̄i noó ta xionoo xí'ín ní ña ná taó ráan, tído ko ní kándeé ta'on ra —kaá ra.

¹⁹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

—¡Nandeé ka vían ñayuu ko kándisa kúú ndo'ó! ¿Ndidaá ka ví kooi xí'ín ndó, dá kandeé ini ndo yu'u? Ta, ¿ndidaá ka ví k̄i'o ndeé ini sa'a ndo? Kane'e ndó xi ná kii ndó —kaá na.

²⁰ Dá né'e ñayuu ñoó tayíí ló'o ñoó n̄i kasáa na noo ín Jesús. Dá tá n̄i xini espíritu kini ñoó Jesús, ta kúú n̄i sa'ání yí'í va ñaáán, ta kúú n̄i kankao xi nda noñó'o n̄i keean, ta n̄i dandió tuú ñaáán. Ta kúú kánkuei chí'ion yú'u xí. ²¹ Dá n̄i ndato'ón Jesús tatá xi:

—¿Ndá oon n̄i kasá'á ndó'o xi dión?

Dá n̄i kaa ra:

—Ndaá leé va xi n̄i kasá'á ndó'o xi dión. ²² Ta kua'á nda'o ta'ándá dánkao ñaá espíritu kini yó'o noo kéi ñó'o, noo takuúí viti, dá chí ka'ání ñaáán kónjan. Tá kandeé ní nduva'a ní xi, dá kían ku'u ini ní sa'á ndu'u, ta chindeé ní ndu'u.

²³ Dá n̄i kaa Jesús:

—Ná dá'a ni ka'on, “tá kandeé ní nduva'a ní xi”, chí ndidaá vá ña'a kuu kee yu'u xí'ín ñayuu kándéé ini ñaá.

²⁴ Kúú n̄i kayu'ú tatá xi:

—Kándéé iní mií ní. Ta chindeé ní yu'u ná kandeé cháá ka iní mií ní —kaá ra.

²⁵ Tá n̄i xini Jesús ña n̄i kasá'á nátaka kua'á nda'o ñayuu, dá n̄i sa'anda na choon noo espíritu kini ñoó, ta kaá na:

—¡Espíritu kini, espíritu kéñí'í, espíritu kédó'ó! ¡Yu'u sa'ándá choon noon! ¡Kua'án keta kí ini tayíí xaan! ¡Ta o sa nándió ko kaon ndu'ón ini xi! —kaá na xí'án.

26 Dá n̄i kayu'ú kó'óán. Ta kúú tuku va n̄i sa'ání yí'í ñaáán. Dá ví n̄i ketaan kua'an ini x̄i. Ta kúú táto'on kándu'u iin nd̄i, k̄i'o dión n̄i nandú'u x̄i n̄i kee espíritu kini ñoó. Sa'á ñoó kua'á nda'o ñayuu ñoó ká'an ña n̄i x̄i'í va xi. 27 Dá n̄i tiin Jesús ndá'a x̄i. Dá n̄i ndane'e ñaá ná. Ta kúú n̄i nakuí'n ndichi xi.

28 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i ku'u Jesús ini iin ve'e iin ñoó. Dá n̄i ndato'ón ñaá t̄a xíonoo x̄i'ín ná:

—¿Ndiva'a k̄o ní kándeé ndu'u taó ndú espíritu kini ñoó?

29 Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Tá ná o kák̄a ndo ña man̄i noo Ndios, ta ná o káne'e ij ndo, dá kían o kándeé ta'on ndó taó ndoan, chí ña kini nda'o kíán —kaá na.

Yó'o n̄i kasto'on tuku Jesús x̄i'ín t̄a xíonoo x̄i'ín ná ndí kíán ndo'o na, dá kuu na

30 Dá n̄i keta Jesús x̄i'ín t̄a xíonoo x̄i'ín ná ñoó, dá n̄i kee na kua'an na chí kuendá Galilea di'a. Ta k̄o kóni ta'on Jesús ña kandaa ini dao k̄a ñayuu ndei ko'on na, 31 chí kóni na dána'a na sava'a noó t̄a xíonoo x̄i'ín ná ñoó, ta di'a n̄i kaa na x̄i'ín rá:

—Ko'on iin t̄a nak̄i'o ra na n̄i nduu t̄a ñayuú yó'o noo ndá'a t̄a tukú, dá ka'ání ñaá rá. Tído t̄ixi kuu óni, ta kúú nataki va na —kaá na.

32 Tído k̄o kátóni ta'on ini ra ndiva'a ká'an na dión, chí yu'ú ra ndato'ón ñaá rá.

Yó'o n̄i daná'a Jesús sa'á ndi ndáa ra kúú t̄a ndáya'i cháa k̄a noo Ndios

33 Dá n̄i saa na ñoo ká'ano naní Capernaum. Ta noo ndei na ini iin ve'e, dá n̄i ndato'ón Jesús t̄a xíonoo x̄i'ín ná:

—¿Ndá sa'a ndátó'ón kuáchì ndò vèi ndó íchì ñóó?
—kaá na.

³⁴ Tído ni iin tó'ón rá kò ní ka'an, dá chì noó vèi ra íchì ñóó ndátó'ón kuáchì ra sa'a ndi ndáa ra kúú taa ndáya'i cháa ka tein mií rá. ³⁵ Dá nì sa koo Jesús. Dá nì kana na taa xionoo xí'ín ná ñóó. Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu taa kandaya'i kuiin noo, dá kían kasandaá ndò kakuu ndó na iin sata kuií, ta koni kuáchì ndó noo ndidaá ka na —kaá na.

³⁶ Dá nì tiin Jesús ndá'a iin tayíí ló'o. Dá nì chikani ñáá ná noo taa xionoo xí'ín ná ñóó. Dá nì ndane'e ndaa ñáá ná. Dá nì kaa na:

³⁷ —Ndi ndáa miíó ñayuu natiin va'a iin ta ló'o tát'o'on kúú ta yó'o sa'á ña kúú ná kuendá yu'u, dá kían nda mií vá yu'u nì natiin va'a na. Ta na nì natiin va'a yu'u, nda tatá Ndios nì natiin na, chì mií ná nì tanda'á yu'u veii ñayúú yó'o —kaá na.

Kaá Jesús ña ñayuu kò naá xí'ín ná, noón kúú na ndíta xoo mií ná

³⁸ Dá nì kaa Juan xí'ín ná:

—Maestro, nì xini ndu'u iin taa taó espíritu kini xí'ín kuú mií ní. Tído kò xionoo ta'on ra xí'ín yó, sa'á ñóó nì chituu va ndu'u ra.

³⁹ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ná dá'a ni chituu ndó ra, dá chì ndi ndáa miíó ñayuu kée ña ndato xí'ín kuú yú'u, noón kúú na o kúú ta'on ka'an ndava'a na sa'í. ⁴⁰ Chì na kò naá xí'á, noón kúú na ndíta xoo yó. ⁴¹ Ta ndi ndáa miíó ñayuu nakì'o, va'ará iin yáxi ló'o takuíí ná ko'o ndó sa'a ña kúú ndó kuendá yu'u, na kúú Cristo, ta

kúú miían ndaa kuiti ká'in xí'in ndó ña nandió né'e Ndios ña va'a noo ná —kaá Jesús.

Miían ndúsa kandaa yo mií yó, dá ch̄i oon ni ví ya'a iin ka na kee na kuachi sa'a yo

Dá n̄i kaa ta'ani Jesús:

⁴² —Ndi ndáa mií vá ñayuu n̄i kandeé n̄i daká'an kué'é takuálí kándísa yu'u ña ná ya'a xi kee xi kuachi, noón kúú na va'a cháá ka ná kandiko yuu molino diko ná, ta ná dákeṭa ñaá ná ini taño'o. ⁴³ Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'in ndá'a ndo, dá kían ka'anda ndo iin xooan. Ch̄i va'a cháá ka ví ña ku'u ndó noo ió Ndios xí'in iin xoo ndá'a ndo, ta o duú kaan ko'on ndo xí'in ndin nduú xoo ndá'a ndo indayá noo k̄eí ñó'o, tá'an ña ni iin kuú o ndá'o, ⁴⁴ noo ñó'o t̄ikudí seí ñaá, kirí ko xí'i, dá ri ñó'o k̄eí ñóó, ni iin kuú o ndá'o ña. ⁴⁵ Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'in sa'a ndo, dá kían ka'anda ndo iin xooan. Ch̄i va'a cháá ka ña ku'u ndó xí'in iin xoo sa'a ndo noo ió Ndios, ta o duú kaan ko'on ndo xí'in ndin nduú xoo sa'a ndo indayá noo k̄eí ñó'o, tá'an ña ni iin kuú o ndá'o, ⁴⁶ noo ñó'o t̄ikudí seí ñaá, kirí ko xí'i, dá ri ñó'o k̄eí ñóó, ni iin kuú o ndá'o ña. ⁴⁷ Ta tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'in iin nduchí nóo ndo, dá kían taó ndóan. Ch̄i va'a cháá ka ña ku'u ndó xí'in iin xoo nduchí nóo ndo noo ió Ndios dándáki na, ta o duú kaan ko'on ndo xí'in ndin nduú nduchí nóo ndo indayá, ⁴⁸ noo ñó'o t̄ikudí seí ñaá, kirí ko xí'i, dá ri ñó'o k̄eí ñóó, ni iin kuú o ndá'o ña.

⁴⁹ 'Ch̄i ndidaá vá ñayuu kandoo vii kee ñii xí'in ñó'o, ta ndidaá ña'a dóko ná noo Ndios kandoo vii kee ñii. ⁵⁰ Ta iin ña va'a kúú ñii, tído tá n̄i ndi'i ña o'ovaan, ¿ndi koo keeá, dá ke'o'ova tuku yóan?

Cho'on ini ndo kechóon va'a ndó tát'o'on kéchóon va'a ñii, dá koni ndo kandeí va'a ndó xí'ín iin ndó xí'ín iin ka ndo —kaá Jesús.

10

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ña ko vá'a dánkoo taa ñadi'í ra

¹ Dá ni keta Jesús ñoo ñoo kua'an na xí'ín ta xionoo xí'ín ná. Dá ni ya'a na noo kúu kuendá Judea. Dá ni kasandaá na iin ka xoo yuta naní Jordán. Ta ñoo ni nataka tuku ñayuu noo Jesús. Dá ni daná'a tuku na tát'o'on ki'o kée na. ² Dá ni natuu yati dao ta fariseo noo iin na, dá ni ka'an rá dátuu ñáá rá noo ñayuu ñoo. Sa'a ñoo ni ndato'on ñáá rá:

—¿Á kuu dánkoo iin taa ñadi'í ra?

³ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndí ni sa'anda Moisés choon noo ndo sa'a ña yó'o?

⁴ Dá ni kaa ta fariseo xí'ín ná:

—Ni sonó vá Moisés ña kuu va ki'o iin taa iin tuti noo ñadi'í ra ña ká'an ña kóni ra ka'anda tá'an ra xí'án. Ndi'i daá, dá kuu va dánkoo ñáá rá.

⁵ Dá ni kaa Jesús:

—Sa'a ña káxí nda'o nio ndo, sa'a ñoo ni sonó Moisés noo ndo ña kuu kee ndó dión, ⁶ tído nda míi sa'a, tá kuu ni kava'a Ndios ndidaá ña'a, “nda daá vá ni kava'a na iin taa xí'ín iin ñá'a”. ⁷ “Sa'a ñoo kánian dánkoo taa tatá ra xí'ín naná ra, dá naki'in tá'an ra xí'ín ñadi'í ra, ⁸ dá kían nduu na ndadá iin tó'on vá.” Ta ko kúu ka na uu, ndadá iin tó'on vá kúu ná. ⁹ Ta mií Ndios kúu na ni dakí'in tá'an ñáá, sa'a ñoo ni iin tó'on ñayuu ko kánian ka'anda tá'an na —kaá na.

10 Dá tá nì ndísáa nà ve'e noo ndéi na, dá nì ndato'ón ñaá ta xionoo xí'ín ná ndi kóni kaa ña nì ka'an na. 11 Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndi ndáa miíó taa nì dankoo ñadi'í ra, ta nì tandá'a rá xí'ín iin ka ñá'a, roón kúú ra yá'a kée kuachi xí'ín iin ka ñá'a ñoó noo Ndios. 12 Ta ndi ndáa mií vá ñá'a nì dankoo yíian, ta nì tandá'an xí'ín iin ka taa, dá kían yá'a ta'anián kéeán kuachi xí'ín iin ka taa ñoó noo Ndios —kaá na.

Yó'o nì xika Jesús ña manì sa'a takuálí noo Ndios

13 Ta ndáka ñayuu ñoó takuálí vei na noo Jesús, dá ná chinóo na ndá'a ná dinì xí. Tído nì kasá'á taa xionoo xí'ín ná dánani ra ñayuu ñoó. 14 Ta kọ ní náta'an ta'on ini Jesús tá nì xini nà ña kée ra dión. Dá nì kaa nà xí'ín rá:

—Kónó ndó noo takuálí xaan ná kii xi noo yú'u. Ná dá'a ni chituu ndó xi, dá chì ñayuu kándéé ini tatá Ndios táto'on kándéé ini takuálí xaan tatá xi, noón kúú nà ñó'o tixi ndá'a Ndios. 15 Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ndi ndáa nà kọ kándía ña dándáki ñaá Ndios táto'on kì'o kándía takuálí ña dándáki ñaá tatá xi, noón kúú nà o koní ndu'u na tixi ndá'a Ndios —kaá Jesús.

16 Dá nì nomi na takuálí ñoó. Dá nì chìnóo na ndá'a ná dinì xí. Dá nì xika nà ña manì noo Ndios sa'a xí.

Dì'a nì ka'an Jesús xí'ín iin taa kuiká

17 Dá nì ñaki'in tuku Jesús íchì kua'an nà, dá kánkono iin taa nì saà ra nì sa kuíin xití rá noo ná. Dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Maestro va'a kúú ní. Ta, ¿ndí kían kánian kee yu'u, dá nì'í ña kataki chíchíí?

18 Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ká'an yo'ó ña kúu yu'u iin na va'a? Ta ni iin tó'ón ñayuu ko kúu na va'a. Sava'a iin tó'ón dinj Ndios vá kúu na va'a. ¹⁹ “Sa ná'á vá yo'ó ndi kua'an choon ni sa'anda Ndios: o sa kéeón kuachi xí'ín iin ñá'a, ñá ko kúu ñadi'óon, ta o sa ka'ánóon ndij, ta o sa kí'ín kuí'ínón, ta o sa ká'ón ña to'ón, ta o sa dánda'ávóon ñayuu, ta koo ñañó'ó noo tatóon xí'ín noo nanóon” —kaá na.

²⁰ Dá ni kaa taa ñoo:

—Nda ló'o vei ni kasá'á seídó'i ndidaá choon yó'o, maestro.

²¹ Dá ni ku'u ini Jesús sa'a rá, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ndadá iin tó'ón vá ña'a kómani keeón viti, tá dáá. Kua'án dikó ndi'ón ña'a ió nooon. Ta dasón di'ón ñoo noo na kúnda'í, dá kían konon koo kuikón chí induú. Dá kison kanoón xí'ín yu'u.

²² Tá ni seídó'o ra ña ni ka'an Jesús, kúu ndaá nda'í va ni kuu ini ra, dá ni ndakuin ra kua'an ra xí'an kúnda'í ini ra, chí ta kuiká nda'o kúu rá.

Dí'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á na kuiká

²³ Dá ni nande'é Jesús noo ndidaá ñayuu ni kao noo ndíta ñoo. Dá ni kaa na xí'ín ta xionoo xí'ín ná ñoo:

—¿Nandéé ka ví kuáchi kían, dá ndu'u na kómí ña kuiká tixi ndá'a Ndios!

²⁴ Ni naá vá iní ta xionoo xí'ín ná tá ni seido'o ra ña ni ka'an na dión. Tído ni nandió koo tuku Jesús ni ka'an na:

—¿Nandéé ka ví kuáchi, dá ndu'u na kándéé téi iní ña kuiká ná tixi ndá'a Ndios! ²⁵ Kaon cháá ka chika'anda iin camello yá iin ión tukú o duú ña ndu'u iin na kuiká tixi ndá'a Ndios —kaá na.

26 Tá n̄i seídó'o ra to'on yó'o, kúu ka'í k̄a ví n̄i naá iní ra. Dá n̄i kasá'á ndátó'ón tá'an ra:

—¿Ndá yoo n̄i'í ñ̄a k̄aki na, tá dáá? —kaá ra.

27 Dá n̄i n̄ande'é ñ̄aá Jesús, dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Ni iin tó'ón ta'on ñ̄ayuu o k̄andeé kee dión, sava'a Ndios kúu n̄a k̄andeé kee dión, dá ch̄i ndidaá tá'an va ñ̄a'a k̄andeé ná kee na.

28 Dá n̄i kaa Pedro xí'ín ná:

—Kande'é ní, ch̄i ndu'u kúu ra n̄i ñ̄ankoo ndi'i ndidaá kúu ñ̄a'a ió noo ndú, ta xíonoo ndu xí'ín mií ní.

29 Dá n̄i kaa Jesús:

—Mián ndaa ná ká'in xí'ín ndó, ndi ndáa mió n̄a n̄i ñ̄ankoo ve'e na, o ñ̄ani n̄a, o k̄i'o na, o ku'u n̄a, o tatá n̄a xí'ín naná n̄a, o de'e na, o ñó'o ná sa'a yú'u o sa'a to'on va'a dána'i, ³⁰ noón kúu n̄a nani'i iin ciento k̄a ñ̄a'a tiempo viti sa'á ñ̄a n̄i ñ̄ankoo na, ch̄i ni'i ná kua'á k̄a ve'e, xí'ín kua'á k̄a ñ̄ani, xí'ín kua'á k̄a k̄i'o, xí'ín kua'á k̄a ku'u, xí'ín kua'á k̄a naná, xí'ín kua'á k̄a de'e, xí'ín kua'á k̄a ñó'o, va'ará ndo'o nani nío ná kee dao ñ̄ayuu. Tído cháá k̄a chí noo, dá natiin na ñ̄a kataki chí'í ná. ³¹ Tído kua'á nda'o ñ̄ayuu kúu noo ñ̄ayuu yó'o, noón di'a kúu n̄a kakuu noo ndi'i kuií noo Ndios. Ta n̄a kúu noo ndi'i kuií noo ñ̄ayuu ñ̄ayuu yó'o, noón di'a kakuu n̄a nakuita noo noo Ndios tiempo daá ñóo.

Yó'o n̄i kasto'on tuku Jesús xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná ndí k̄ián ndo'o na, dá kuu n̄a

³² Dá n̄i kee Jesús k̄okaa na kua'an n̄a ích̄i kua'an ñoo Jerusalén, ta xió noo n̄a kua'an n̄a noo t̄a xíonoo xí'ín ná. Ta naá vá iní ra kua'an ra xí'ín ná, ta tákuei yu'ú ñ̄aá rá kua'an ra. Dá n̄i taó xóo tuku Jesús ndin ux̄i uu t̄a ñóo tein dao k̄a ñ̄ayuu

ñoó. Dá n̄i kasá'á ná nákan̄i na xí'ín rá sa'á ndí k̄ián ndo'o na:

³³ —Kande'é ndó, ch̄i viti k̄ián k̄okaa yó kua'an yó ñoo Jerusalén. Ta ko'on iin t̄aa nak̄i'o ra n̄a n̄i nduu t̄aa ñayuú yó'o noo ndá'a t̄a dut̄i saku'a'a, xí'ín noo ndá'a t̄a dána'a ley Moisés. Ta roón kúú ra kandoo ña kánian kuu n̄a. Dá nak̄i'o ñaá rá noo ndá'a t̄a t̄ukú. ³⁴ Dá ked̄iki ndaa ñaá rá, ta kani ñaá rá, ta tuu ndaa dij̄i ñaá rá, dá ka'án̄i ñaá rá. Tído t̄ixi kuu óni, dá nataki n̄a —kaá n̄a.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i xika Juan xí'ín Jacobo iin ña man̄i noo Jesús

³⁵ Dá n̄i natuu yati Jacobo xí'ín Juan, ra kúú de'e Zebedeo, noo ín Jesús. Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Maestro, kóni ndu'u ña kee ní iin ña man̄i xika ndu'u noo ní.

³⁶ Dá n̄i ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndí k̄ián kee xí'ín ndó, kóni ndo?

³⁷ Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Konó ní ná kandēi ndu dij̄n ní noo ndato téi náye'e ndaa noo koo ní dándáki ní. Iin ndu'u ná koo xoo kuá'a ní, ta iin ka ndu ná koo xoo íti ní.

³⁸ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ko ná'á ta'on ndó ndí k̄ián xika ndo. ¿Á ío ndo'ó ña ko'o ndó kirá ova ko'o yu'u? ¿Á ío ta'ani ndó ña kodo ndút̄a ndo tát̄o'on k̄i'o kodo ndút̄a yu'u xí'ín ña ndo'i?

³⁹ Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Ío vá ndu'u ña ndo'o ndu dión.

Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Mílan ndaa ndisa ko'o ndo'ó kirá ova ko'o yu'u, ta kodo ndút̄a ta'ani ndó xí'ín ña ndo'o naní níno ndo tát̄o'on k̄i'o ndo'o yu'u. ⁴⁰ Tído ña kandēi

ndó xoo kuá'a yu'u o xoo íti yu'u, o duú choon sa'ándá yu'u kíán. Chì ñoó kíán kị'o Ndios noó na nị kaxi mií ná kandeì ñoó —kaá na.

⁴¹ Dá tá nị seido'o uxị ka taa ñoó ña nị xikạ Jacobo xí'ín Juan noọ Jesús, kúú nị karyíí nda'o ra xí'ín rá.

⁴² Dá nị kana Jesús ndidaá rá, dá nị kaa na xí'ín rá:

—Sa ná'á vá ndó tátọ'on kị'o kée ta né'e choon dándáki ra ñoo ñó'o ñayuu yó'o, chị kéndusa ra xí'ín ñayuu kueídó'o ñaá ná. Ta ra né'e choon ná'ano, sa'ándá ra choon noọ ñayuu ñó'o tịxi ndá'a rá. ⁴³ Tído kọ káni ta'an vaan kee ndó dión tein mií ndó. Chị ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu iin taa ndáya'i tein mií ndó, dá kíán kánian koni kuáchí di'a ndó noọ dao ka ndo. ⁴⁴ Ta ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu noọ, dá kíán kánian koni kuáchí di'a ndó noọ ndidaá ka ndo. ⁴⁵ Chị kọ ní kásaa ta'on na nị nduu taa ñayuu yó'o ña koni kuáchí di'a ñayuu noọ ná. Di'a nị kásaa na koni kuáchí di'a na noọ ñayuu, ta nakị'o na mií ná kuu na, ta dión, dá dítá ná ndidaá ñayuu tịxi ndá'a ña kánian ndo'o na sa'á kuachi kée na —kaá Jesús.

Dì'a nị kuu, dá nị nduyạ'a Jesús iin taa kọ túu noọ naní Bartimeo

⁴⁶ Dá nị saạ na iin ñoo naní Jericó. Dá tá nị keta na ñoo ñoó kua'an na xí'ín ta xionoo xí'ín ná, kúú kuá'á nda'o ñayuu tákuei kua'an sata ná. Ta ió iin taa kọ túu noọ naní Bartimeo, ra kúú de'e ra naní Timeo. Ta yu'ú íchị ñoó ió ra sáti ra. ⁴⁷ Tá nị seido'o ra ña veì Jesús, na ñoo Nazaret, kúú nị kasa'á káyu'ú rá:

—¡Jesús, de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

48 Ta kúú kua'á nda'o ñayuu n̄i kasá'á dánani ñáá ná, dá ná kutáđi rá, ká'an ná. Tído n̄i'í cháá ka n̄i kasá'á káyu'ú rá:

—iDe'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

49 Dá n̄i sa tuu too Jesús, dá n̄i sa'anda na choon noó ñayuu ñoo ña ná ka'an na xí'ín ta ñoo sa ra no ná.

Dá n̄i kaa ñayuu ñoo xí'ín rá:

—Ndeé koo inon, ta nakuijn ndichi, chí kána Jesús kaa yo'ó ko'on.

50 Dá n̄i dakána ra kotó ra. Kúú n̄i nakuijn ndichi ra. Dá n̄i kee ra kua'an ra noo ín Jesús. 51 Dá n̄i ndato'on ñáá ná:

—¿Ndí kían kónon kee xí'ón?

Dá n̄i kaa ta ko túu noo ñoo:

—Maestro, kóni ña natuu nooí.

52 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'an viti, chí sa'á ña kándéé inon yu'u, sa'á ñoo n̄i nduva'on.

Ta kúú viti'on di'a n̄i natuu noo rá. Ta kúú n̄i kee ra tákaa ra Jesús kua'an ra.

11

Di'a n̄i kuu, dá n̄i ku'u Jesús ñoo ká'ano Jerusalén

1 Kúú n̄i kuyati na ñoo Jerusalén, chí sa n̄i kasandaá yati na ñoo naní Betfagé xí'ín ñoo naní Betania. Ta ñoo kúú noo né'e tá'an yati xí'ín iin yúku naní Olivos. Dá n̄i sa'anda Jesús choon noó uu ta xionoo xí'ín ná, 2 ta kaá na xí'ín rá:

—Kua'an ndo ñoo ló'ó nákaa chí noo káa. Tá n̄i sa ndo n̄i ku'u ndó káa, dá nani'i ndo noo ndíko iin burro, kirí ko ñá'a kandodó ná. Tá n̄i nani'i ndo rí, dá ndaxí ndó rí kandaka ndó kii ndó. 3 Tá

ndáa n̄a ndát̄o'ón ñáá: “¿Ndiva'a ndáxí ndó r̄i?”; dá kaa ndo xí'ín ná: “Dá ch̄i x̄inñó'ó sato'o ndu r̄i, ndi'i daá, dá tanda'á ná ndu kii ndu ndaka ndu r̄i”, kaa ndo —kaá Jesús xí'ín rá.

⁴ Dá n̄i kee ra kua'an ra. Ta kúú n̄i naní'i rá noo ndíko burro ñoo yati yé'é ve'e ín yu'ú íchi ñoo. Dá n̄i ndaxí rá r̄i. ⁵ Tá n̄i xini dao ñayuu ndíta ñoo, dá n̄i ndát̄o'ón ñáá ná:

—¿Ndiva'a ndáxí ndó burro xaan?

⁶ Dá n̄i kaa r̄a tát̄o'on k̄i'o n̄i ka'an Jesús xí'ín rá. Dá n̄i sonó vá ná né'e ra burro ñoo kua'an ra. ⁷ Ta ndáka ra r̄i n̄i sā r̄a noo ío Jesús, dá n̄i ch̄ikodó rá kotó r̄a sat̄a r̄i. Dá n̄i kaa Jesús kanóo na kua'an n̄a.

⁸ Dá n̄i kasá'á kua'á nda'o ñayuu chindei na kotó n̄a me'í íchi noo vēi Jesús ñoo. Ta dao ka n̄a n̄i sa'anda ndá'a yíto, dá n̄i chindei naan íchi noo ya'a na ñoo.

⁹ Ta ñayuu xió noo kua'an noo Jesús xí'ín ñayuu tákuei vēi chí sat̄a ná n̄i kasá'á káyu'ú ná:

—¡Ná natiin Ndios ñañó'ó! ¡N̄a ká'ano kúú n̄a yó'o, ch̄i vēi na xí'ín choon sato'o yo Ndios! ¹⁰ ¡N̄a ká'ano kúú n̄a yó'o, ch̄i vēi na dándáki na ñoo yo tát̄o'on n̄i dandáki ñáá rey David tá sa na'á! ¡Ná natiin Ndios ñañó'ó nda noo ío n̄a noo dikó! —kaá ñayuu ñoo.

¹¹ Dá n̄i ku'u Jesús ñoo Jerusalén. Dá n̄i sa'an n̄a ve'e ño'o ká'ano. Tá n̄i ndi'i n̄i sa nde'é ná ndidaá ña'a ío ñoo, dá n̄i kee na kua'an n̄a ñoo naní Betania xí'ín ndin ux̄i uu t̄aa xionoo xí'ín ná, ch̄i sa n̄i ini va.

Dí'a n̄i ndo'o iin tañ̄o'ó n̄i kee Jesús

¹² Tá n̄i tuu noo iin ka kuu ñoo, dá n̄i kankuei na ñoo Betania kua'an n̄a. Dá nda'í n̄i kasá'á kuíko

Jesús. ¹³ Ta kúú nì xini xíká vá ná íin iin taño'ó, ta ndato kuí íin ndá'a ra. Dá nì kee na kua'an na noo íin rá, ná kande'á á íin tiño'ó keí ná. Tído tá nì saa na nì sa nde'é ná, kúú kọ ta'ón tiño'ó íin noo ra. Sava'a ndá'a óon va rá íin, chì kọ ñá'a ta'on kasandaá yoo kuiin rí. ¹⁴ Dá nì kaa Jesús xí'ín taño'ó ñoó:

—iNi iin kuu ka ná o keí ni iin tó'ón ñayuu ku'i yo'ó!

Ta kúú nì seídó'o va ta xíonoo xí'ín ná ña dión nì kaa na.

Di'a nì kuu tá nì taó ndí'i Jesús ta díkó xí'ín ta xín kua'an ra sata vé'e ño'o ká'ano

¹⁵ Tá nì ndi'i, dá nì nasáa na ñoo Jerusalén. Dá nì ku'u na yé'é ve'e ño'o ká'ano. Dá nì kasá'á ná taó ndí'i na ta díkó xí'ín ta xín kua'an ra sata vé'e. Kúú nì ðakuéi na ndidaá mesa noo ndéi taá nádaon ðí'ón. Kúú nì sata ni'ini na téi kándí'i taá ndéi díkó paloma. ¹⁶ Kúú kọ ní sónó ta'on na ña chika'anda ni iin tó'ón ñayuu ini yé'é ve'e ño'o ñoó xí'ín ña'a né'e na kua'an na.

¹⁷ Ta kúú ñoó nì kasá'á Jesús dána'a na noo ñayuu ñoó, ta kaá na:

—¿Á kọ ndúsaá ta'on ini ndo ña di'a va kaá tuti iì Ndios: “Ve'e yu'u kúú iin ve'e noo kánian nataka ñayuu ndéi iin ní kúú ñayúú, dá ka'an na xí'ín yu'u”, kaáan? Tído ndo'ó kúú na ndéi kéean táto'on iin káo ta kuí'íná —kaá na.

¹⁸ Tá nì ni'ì tó'on taá dána'a ley Moisés xí'ín ta dutì saku'a ña nì kee na dión, dá nì kasá'á rá ndúkú rá ndi kee ra, dá ka'ání ñaá rá. Tído yu'ú ra, chì ndidaá kúú vá ñayuu ñoó nì naá iní seídó'o na ña dána'a Jesús. ¹⁹ Dá tá nì kuaá kuu dáá ñoó, dá nì

keta Jesús ñoo Jerusalén kua'an na xí'in ta xionoo xí'in ná.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á taño'ó ni da'ichi na ñoo

²⁰ Tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni ya'a yati na noo iin taño'ó ñoo, kúu ni xini ta xionoo xí'in ná ña nda yo'o ví rá ni ichi. ²¹ Dá ni ndusáa ini Pedro ña ni ka'an Jesús xí'in yito ñoo. Dá ni kaa ra:

—Maestro, kaa chi, taño'ó, kirá ni datái chi'an mií ní kaa, ni ichi va rá.

²² Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Kandee ká'ano ini ndo Ndios. ²³ Miian ndaa kuiti ná ka'in xí'in ndó; ndi ndaa ndo'ó ni kuu va ná ka'an xí'in yuku kaa: “Kuxoo, ta kua'an dáketón miíon ini taño'o kaa”, ta torá ko nákan kuáchi ini ndo, ta kándisa ndaa ndo ña ki'o dión koo, dá kían kasandaá ndisa va ña ni ka'an ndo. ²⁴ Sa'á ñoo ká'in ña ndidaá kúu vá ña'a ná kaka ndo noo Ndios, ta kandee ká'ano ini ndo ná, ta kúu ni'i ndisa va ndoan. ²⁵ Tído tá tein ká'an ndo xí'in Ndios, ku'u ká'ano ini ndo sa'a ñayuu naá tá'an xí'in ndó, dá kían nda tatá ndo Ndios, na ió induú, ki'o ká'ano ta'ani ini na sa'á kuáchi mií ndó. ²⁶ Chi tá ná o kú'u ká'ano ini ndo sa'á ñayuu ñoo, dá kían ni tatá Ndios, na ió induú, o kú'u ká'ano ta'on ini sa'á kuáchi mií ndó —kaá Jesús.

Yó'o ni ndato'on ta fariseo Jesús ndá yoo ni xi'o choon noo ná

²⁷ Dá ni kasáa tuku Jesús xí'in ta xionoo xí'in ná ñoo Jerusalén. Dá ni kasá'a ná xionoo na noo iin ve'e ño'o ká'ano ñoo. Dá ni natuu yati ta duti sakua'a, xí'in ta dána'a ley Moisés xí'in ta sá'ano ñoo. ²⁸ Dá ni ndato'on rá Jesús:

—¿Ndá choon né'e ní ña nákaa ní kée ní di'a? Ta, ¿ndá yoo ni xi'o choon yó'o noo ní ña kee nían? —kaá ra.

²⁹ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ta ná ndato'on ta'ani yu'u ndo'ó sa'a iin ña'a. Tá ni katí'a ndó ni nandió né'e ndóan, dá kast'on yu'u xí'in ndó ndá yoo ni xi'o choon nooí ña kéei ña yó'o. ³⁰ ¿Ndá yoo ni xi'o choon noo Juan ña sa dakódo ndútá ná ñayuu? ¿Á Ndios ni xi'oan, o taa? Ka'an ndo ná kande'á —kaá na.

³¹ Dá ni kasá'á ndát'ón tá'an mií rá ndíta ra:

—Tá ná kaa yo ña Ndios ni xi'o ñaá, dá kían kaa ra xí'á: “¿Ndiva'a ko ní kándisa ndó ña ni daná'a ra, tá dáá?” ³² Tído, o kúu ta'on kaa yo ña taa ni xi'o ñaá.

Dión ni kaa ra, chi yu'ú ra kée ñayuu kuá'a ñoó. Chi ndidaá vá noón kándisa ña miían ndaa ndisa Juan ni sa kuu iin profeta ni tanda'á Ndios ni kii.

³³ Dá ni kaa ra xí'in Jesús:

—Ko ná'á ta'on ndu'u ndá yoo ni xi'o choon noo Juan.

Dá ni kaa na xí'in rá:

—Ta ni yu'u o kast'on ta'on xí'in ndó ndá yoo ni xi'o choon nooí ña kéei ndidaá ña yó'o —kaá na.

12

Di'a kua'an ña ni nakani Jesús sa'á ña ni ndo'o iin sato'o uva

¹ Dá ni kasá'á Jesús dákí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na, ta kaá na:

—Iin kuu ni dandée iin taa yitó uva noño'o rá. Ta ni chikáa ra korraan. Dá ni kava'a ra noo ko'óni

ndútá uva ñóó. Ta n̄i kava'a ta'ani ra iin ve'e dikó noo kanóo ra kandaa uva ñóó.

ⁱDá n̄i dikó ndodó raán noo dao ka ɬaa kéchóon. Dá n̄i kee ra kua'an xíká rá. ² Dá tá n̄i xinkoo tiempo ta'anda uva ñóó, dá n̄i sa'anda ra choon noo iin mozo ra ña ná ko'on ra noo ndéi ɬa kéchóon ñóó natiin ra uva, kirí kánian ni'í rá. ³ Tído tá n̄i saa mozo ñóó, dá n̄i ndakuei ɬa kéchóon noo uva ñóó n̄i kani ñaa rá. Ta n̄i iin ña'a ko ní xi'o ra kane'e mozo ñóó no'o ra. ⁴ Dá n̄i nandíó ko tuku sato'o ñóó n̄i sa'anda ra choon noo iin ka mozo ra kua'an ra. Tído tá n̄i saa ra noo ndéi ɬa kéchóon ñóó, dá n̄i ndakuei tuku ra n̄i kani ñaa rá xí'in yuu, ta n̄i darkue'e ra din̄i rá, ta n̄i ndeine'e ñaa rá. ⁵ Dá n̄i nandíó ko tuku sato'o ñóó n̄i sa'anda ra choon noo iin ka mozo kua'an ra. Tído tá n̄i saa ra, dá n̄i sa'ání ñaa ɬa kéchóon ñóó. Ndi'i daá, dá n̄i sa'anda sato'o ñóó choon noo kua'a ka mozo kua'an ra. Tído dao ra n̄i kani ra, ta dao ka ra n̄i sa'ání rá.

⁶ Ta ndadá iin tó'ón vá ñayuu kaman̄i chinda'á rá ko'on. Ta yó'o kúu iin tó'ón din̄i de'e man̄i rá. Kúu n̄i sa'anda ra choon noo xí kua'an xi, chi di'a n̄i kaa ra: “Ndá ndi kuu koo va ñañó'ó rá noo de'i”, kaá ra. ⁷ Tído tá n̄i saa xi, ta kúu n̄i kasá'á ndátó'ón kue'é ɬa kéchóon ñóó: “Taa kaa kúu ra natiin ndidaá kúu ñó'o yó'o noo tatá xi. Kó'o ka'ání yó xi, dá ná kandoo ndi'i ñó'o yó'o noo mií yó”, kaá ra. ⁸ Dá n̄i tiin ñaa rá. Ta kúu n̄i sa'ání ñaa rá. Dá n̄i dakána ñaa rá nda satá korrá noo kaa yitó uva ñóó. ⁹ Ta, ¿ndí kían kee sato'o uva ñóó viti, ká'an ndó? Kasaa ra, dá ka'ání ndi'i ra ɬa kéchóon ñóó, dá dikó ndodó ra ñó'o noo kaa yitó uva ñóó noo dao ka ɬa kéchóon.

¹⁰ ¿Á ko óon ta'on ka'i ndó tuti ij Ndios? Chi di'a kaáan:

Ta yuu ni kañó'ó ta káva'a ve'e,
ñó'ó di'a va ni kasandaá kakuu yuu tito.

¹¹ Dión ni kee sato'o yo Ndios xí'ín yuu ñóó.
Sa'a'á ñó'ó iin ña'a ndato nda'o kíán noo yo.

¹² Dá ni ka'án ta né'e choon ñó'ó tiin ra Jesús kadi
ra ve'e kaa, chi ni kandaá va ini ra ña sa'a mií vá rá
ni nakani na to'on yó'o. Tído yu'ú va ra kée ñayuu
kuá'a ñóó. Sa'a'á ñó'ó ni dankoo ra Jesús, dá ni kee ra
kua'an ra.

Dì'a nì kuu tá nì ka'án dao taa dátuu rá Jesús

¹³ Tá ni ndi'i, dá ni tanda'á rá dao ka ta fariseo
xí'ín dao ka ta kuendá Herodes ña ná ko'on ra noo
Jesús, ta nandukú rá ña dátuu ñaá rá, dá ná ya'a na
noo ka'an na. ¹⁴ Dá tá ni saá ra noo nákaa Jesús, dá
ni kaa ra xí'ín ná:

—Maestro, ná'á vá ndu'u ña kúú ní iin na ndaa.
Ta ko yu'ú ní ni iin tó'on ñayuu, chi ko né'e ní
tandíni ndá yoo kúú iin rá iin ñayuu, á ndáya'i na
o koó. Di'a dána'a ndaa ní íchi Ndios noo ndidaá
ñayuu. Sa'a'á ñó'ó, ¿ndi kaá mií ní? ¿Á va'a ni kée yó
chíya'i yó sa'a'á ñó'o yo noo ra kúú kuendá César o
koó? —kaá ra.

¹⁵ Tído ni kandaá va ini Jesús ña kúú rá taa uu
noo, ta katóo ra dátuu ñaá rá. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndúkú ndó ña ya'i noo to'on ká'in? Tei
tóo ndó iin di'ón, ña chíya'i ndó sa'a'á ñó'o ndo, dá ná
kande'á.

¹⁶ Dá ni xi'o tóo ra iin di'ón kaa noo ná. Dá ni kaa
na xí'ín rá:

—¿Ndá na'áná kían ndá'a noo di'ón yó'o? Ta,
¿ndá kuu kían ndá'a nooán yó'o?

Dá ni kaa ra:

—Na'áná César kíán xí'ín kuu rá.

17 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Naki'o ndó ña kúú ña'a César noo rá, tá dáá, ta naki'o ndó ña kúú ña'a Ndios noo ná.

Ta kúú n̄i naá vá ini taa ñoó sa'á ña n̄i ka'an na dión.

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús ña mi'an ndaa nataki na n̄i xi'i

18 Dá n̄i kasáa dao ta saduceo noo Jesús. Ta ko kándisa ta'on ra ña nataki na n̄i xi'i. Dá n̄i ndato'on ñaá rá:

19 —Maestro, di'a kaá iin ley n̄i taa Moisés: “Tá n̄i xi'i iin taa, ta ko ní sá io de'e yíi ra xí'ín ñadi'í ra, dá kían kánian naki'in ñaá ñani ra tanda'a rá xí'an, dá kían koo iin de'e yíi naki'in kuu ñani ra.” 20 Ta viti, n̄i sa ndei usa ñani. Ta kúú n̄i tandá'a ta kúú noo ñoó, tído n̄i xi'i va ra, ta ko ta'on de'e yíi ra ní sá io xí'ín ñadi'í ra. 21 Sa'á ñoó n̄i tandá'a ñani ra xí'an. Tído n̄i xi'i ta'ani ta kúú uu ñoó, ta ko ní sá io tuku de'e yíi ra xí'an. Ta kúú dión ta'ani n̄i ndo'o ta kúú oni. 22 Ta dión ta'ani n̄i ndo'o ndin usa ñani ñoó, chi n̄i xi'i ndi'i ra, ta ni iin ra ko ní sá io de'e yíi xí'an. Tá n̄i ndi'i, dá n̄i xi'i ta'ani mií ñá'a ñoó. 23 Sa'á ñoó, tá ná kasandaá kuu nataki na n̄i xi'i, ¿ndi káa iin taa ñoó kakuu yíi ñá'a ñoó, chi ndin usa va ra n̄i sa kuu yíian? —kaá ra.

24 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ko ná'a ta'on ndó ndí kían ká'an ndo, chi ko kékuendá ta'on ndó ña ká'an tuti iñ Ndios, ta ni ko nákoní ta'on ndó choon ká'ano ió noo ndá'a ná. 25 Dá chi tá ná kasandaá kuu nataki ñayuu n̄i xi'i, o koo ka ña tanda'a ná, ta o kí'o ka na de'e di'í na tanda'a xí, dá chi táto'on kí'o ndéi ángel induú, nda kí'o dión vá kandeí na. 26 Tído viti ná ko'in kasto'in

xí'ín ndó ña miían ndaa nataki na ni xi'i. ¿Á ko óon ta'on ka'i ndó to'on ni taa Moisés? Chì tein kèi yitó táka ló'o ñoo, dá ni kaa Ndios di'a xí'ín ná: “Yu'u kúú Ndios noo Abraham, ta yu'u kúú Ndios noo Isaac, ta yu'u ta'ani kúú Ndios noo Jacob.” ²⁷ Dión ni kaa na, dá chì ko kúú ta'on na Ndios noo na ni xi'i, di'a noo na takí vá kúú ná Ndios, chì ndidaá vá ñayuu ndéi takí noo ná. Sa'á ñoo yá'a nda'o ndo'ó sa'á ña ko kándisa ndó ña nataki na ni xi'i —kaá na.

Yó'o dána'a Jesús ndi káa choon ndáya'i cháá ka ni sa'anda Ndios keeá

²⁸ Dá ni natuu yati iin ta dána'a ley Moisés, ta ni seido'o ra ña ni ka'an Jesús xí'ín ta saduceo ñoo. Kúú ni katóni ini ra ña va'a nda'o ni nandió né'e na ña ni ndato'ón ñaá rá sa'á na ni xi'i. Sa'á ñoo ni ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndi káa iin choon ndáya'i cháá ka noo ndidaá ka choon ni sa'anda Ndios keeá?

²⁹ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Choon ndáya'i cháá ka noo ndidaá ka choon ni sa'anda Ndios keeá kían kaáan di'a: “Kueídó'o ndo'ó, na ñoo Israel. Ndios, na kúú sato'o yo, iin tó'ón dinì mií vá ná kúú Ndios. ³⁰ Konì ndo sato'o yo Ndios xí'ín ndino'o ní o ndo, xí'ín ndino'o ini mií ndó, xí'ín ndidaá ñaxintóni ndo, ta xí'ín ndidaá kúú ndée ndo.” Ña yó'o kúú choon ndáya'i cháá ka ni sa'anda Ndios keeá. ³¹ Ta ña kúú uu kían sá kí'in tá'an xí'ín ña yó'o, chì di'a kaáan: “Ku'u ini ndo sa'á ñayuu xi'ín ndó tát'on kì'o ndó'o ndó xí'ín mií ndó.” Ta koó ka choon ndáya'i cháá ka noo ndin nduú choon yó'o —kaá na.

³² Dá ni kaa ta dána'a ley Moisés ñoo xí'ín ná:

—Va'a nda'o ni ka'an ní, maestro. Ndaa kuití ni ka'an ní ña iin tó'ón diní vá kúú Ndios. Ta koó ka iin ka Ndios, sava'a iin tó'ón diní mió ná kúú ná. ³³Ta ndáya'i cháá ka ña koni yo Ndios xí'ín ndino'o níyo yo, xí'ín ndidaá ñaxintóni yo, xí'ín ndino'o ini miá, xí'ín ndidaá kúú ndéé yo, ta ku'u ini yo sa'á ñayuu xí'ín yó táto'on ki'o ndó'o yó xí'ín mií yó. Ta ña yó'o kían ndáya'i cháá ka o duú ndidaá ka ña'a dákei yo noo Ndios, o ndidaá ka ña'a dóko yo noo ná —kaá ra.

³⁴Tá ni seídó'o Jesús ña va'a nda'o yíko ni ka'an ra, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ndadá cháá vá kámani, ta kuu ndu'u yo'ó tixi ndá'a Ndios —kaá na.

Ta kúú ni iin tó'ón ka ra ko ní xí'o ndeé iní natuu ndato'ón rá Jesús sa'a dao ka ña'a.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a Cristo, na dákaiki ñaá

³⁵Nákaa Jesús dána'a na yé'é ve'e ño'o ká'ano ñoó, dá ni kaa na xí'ín ñayuu ñoó:

—¿Ndiva'a dána'a ta dána'a ley Moisés ña tein na ve'e rey David kixi Cristo, na dákaiki ñaá? ³⁶Chí di'a va ni kaa mií David tá ni nakutí ná xí'ín Espíritu ií Ndios:

Di'a ni kaa sato'o yo Ndios xí'ín na kúú sato'i:

“Kakoo yo'ó xoo kuá'a yu'u ndaá ná kasandaá kuu nataán ndí'ii ta xiní u'u ñaá tixi sa'on.”

³⁷Mií David kaá ña sato'o na kúú Cristo, sa'á ñoó, ¿ndiva'a dána'a ra ña kii Cristo tein na ve'e na, tá dáá? —kaá Jesús.

Kádij nda'o ini ñayuu kuá'a ñoó ndéi na seídó'o na ña dána'a Jesús.

Di'a kua'an ña ni ka'an Jesús sa'a ña kini kée ta dána'a ley Moisés

³⁸ Dá ni kaa ta'ani Jesús noo dána'a na noo ñayuu ñoó:

—Koo ini ndo kandaa ndo mií ndó noo ta dána'a ley Moisés, dá chi katóo ra kandixi ra da'ón nání, ta kóni ra ña ka'an ñayuu ndisá'an xí'in rá xí'in ñañó'o noo xionoo ra noo yá'i. ³⁹ Ta katóo ta'ani ra kandeí ra noo téi kúú noo ini ve'e noo nátaqa na ñoo yo, ta katóo ta'ani ra kandeí ra téi kúú noo noo ndéi ta ndáya'i sásá'an ra noo ió víko. ⁴⁰ Ta xío ndaa ra ve'e na kuáan. Ta sa'a ña kóni ra ña ka'an va'a ñayuu sa'a rá, sa'a ñoó na'a xíka ta'í rá noo Ndios. Ta yó'o kúú ra ya'i nda'o chiya'i ra noo Ndios sa'a ña kée ra dión —kaá na.

Di'a ni kee iin ña'a kuáan kúnda'í

⁴¹ Ió Jesús yati noo taán ñayuu di'ón ini sato, ña dóko ná noo Ndios ini yé'é ño'o ká'ano ñoó, ta ndé'é ná ndi kée iin rá iin ñayuu ñoó taán na di'ón ñoó. Ta kua'a nda'o na kuiká taán kua'a nda'o di'ón. ⁴² Dá ni kasáa ta'ani iin ña'a kuáan kúnda'í. Ta kúú ni taáan uu di'ón kaa kuálí. Kúú cháa nda'o ndáya'i ña.

⁴³ Dá ni kana Jesús ta xionoo xí'in ná, dá ni kaa na xí'in rá:

—Mían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ña'a kuáan kúnda'í kaa ni taán kua'a cháa ka di'ón noo ndidaá ka ñayuu káa, ⁴⁴ dá chi ndidaá na káa ni taán ña kándoo noo vá ná. Tído ñá'a káa, va'ará kúnda'í vían, ni taán ndí'an ña né'e va'an katakian —kaá na.

13

Yó'o kúú noo dána'a Jesús ña naá vá ve'e ño'o ká'ano

¹ Tá n̄i keta Jesús yé'é ve'e ño'o ká'ano ñoó, dá n̄i kaa iin tāa xíonoo xí'ín ná:

—Maestro, kande'é ní, k̄i'o dión ví ná'ano yuu káa, ta k̄i'o dión ví ñóchí káa ve'e ño'o ká'ano káa.

² Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ñóchí nda'o káa ve'e ño'o ká'ano káa, xinóon? Tído kana'ón ña ni iin tó'ón yuu káa o kándoo kandodó tá'an, ch̄i koon ndi'i vaan —kaá na.

Kásto'on Jesús ndí k̄ián koo, dá naá ñayuu yó'o

³ Dá n̄i sā koo Jesús nd̄ika yúku naní Olivos chí xoo noo túu ín ve'e ño'o ká'ano ñoó. Dá n̄i nda'to'ón xoo ñaá Pedro xí'ín Jacobo xí'ín Juan xí'ín Andrés:

⁴ —Kásto'on ní xí'ín ndu'u ndá oon koo dión. Ta, ¿ndí k̄ián koo tá kua'an x̄inkoo ndidaá ña yó'o?

⁵ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó, dá ná o dándai'í ñaá ni iin tó'ón ñayuu. ⁶ Ch̄i kua'á nda'o tāa kasaa, ta kechóon ra kūu yú'u, ta kaa ra: “Yu'u kúú Cristo, na dákaki ñaá.” Ta kua'á nda'o ñayuu kandeé rá dándai'í ra. ⁷ Tá n̄i kandaá ini ndo ña sa'ání tá'an iin ñoo xí'ín iin k̄a ñoo, ta n̄i ni'í tó'on ndó ña naá tá'an dao k̄a ñoo ñó'o xíká, tído ná dá'a ni yu'ú ndo, dá ch̄i k̄i'o dión káni vaan koo, tído ko ñá'a ta'on kasandaá kūu noo ndí'í. ⁸ Ch̄i ndakuei dao nación naá tá'an xí'ín dao k̄a nación, ta kasá'á naá tá'an ta'ani tāa né'e choon ndéi iin rá iin ñoo ná'ano. Ta yó'o yó'o va kasá'á n̄i nda'o taan. Ta yó'o rá yó'o ta'ani kasá'á koo tama. Ta ña yó'o k̄ián koo, dá kasá'á ndo'o cháá k̄a níó ñayuu ndéi ñayuu yó'o.

9 'Tído ndo'ó, kandaa ndo mií ndó, chí kasá'á ñayuu naki'o na ndo'ó noo ndá'a ta né'e choon. Ta kani na ndo'ó ini ve'e noo ná'taka na. Ta kandaka na ndo'ó ko'on na noo ta né'e choon ná'ano, noo ta kúú rey viti sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u. Dión koo, dá ni'i ndo kí'o ndó kuendá sa'a yú'u noo ta né'e choon ná'ano. 10 Tído miian ndúsa kánian kanoo ñayuu dána'a na to'on va'a sa'a yú'u iin ní kúú ñayuu dinñó'ó ka, dá kasandaá kuu noo ndí'í. 11 Tído, tá ndáka na ndo'ó ni saá na ni naki'o na noo ta né'e choon, o sa ndí'i ini ndo sa'á to'on ka'an ndo, ta o sa ná'kani ini ndo. Sava'a to'on ni'i ndo noo Ndios, ñoo oon va kían ka'an ndo. Chí o duú mií ta'on ndó ka'an. Espíritu ií Ndios va kúú na ka'an.

12 'Ta iin ñani naki'o ra ñani mií rá noo ta né'e choon, dá ka'ání ñaá rá. Ta dión ta'ani kee na kúú tatá xí'in de'e ra. Ta ndakuei ta'ani dao de'e naá ra xí'in tatá ra, dá ka'ání ñaá rá. 13 Chí kasá'á koni u'u ndidaá ñayuu ndo'ó sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u. Tído ndidaá na ni xi'o ndeé ini ni sa ndita ndaa xí'in nda noo ndí'í kuií, noón kúú na ni'i ña káki na.

14 'Tá ni xini ndo ió ña kini dáyakó ñaá, ña ni ka'an profeta Daniel sa'a, noo kó kánian kooan, dá kían na ndéi chí Judea ná kuino kí ná ko'on na nda diní yúku. (Ndi ndáa ndo'ó, na ká'i ña yó'o, nata'í ini ndo sa'án, dá kandaa ini ndo.) 15 Ta na kándodó diní vé'e kuú dáá ñóó, kó kánian ndu'u na ve'e na naki'in na ña'a na kane'e na ko'on na. 16 Dá ri na ñó'o yúku, kó kánian nandió kuéi na no'o na naki'in na kotó na. 17 Ta, jnda'í kúú ví na ñá'a ñó'o de'e, ta nda'í kúú ta'ani ví na ndéi taleé chí'í tein kuú dáá ñóó! 18 Kaka ndo ña maní noo Ndios, dá ná dá'a ni

ndo'o ndó dión tein yoo vixi. ¹⁹ Chì kuu dáá kakuu iin kuu noo ndo'o naní nío ñayuu. Dá chì nda ni kasá'á vá sa'a ñayuu, ta nda viti ko óon ta'on ndo'o ñayuu táto'on k'i'o ndo'o na tein kuu dáá ñóó. Ta ni iin kuu ka o kóo dión. ²⁰ Tído tá ko ní chítuu sato'o yo Ndios tandó'ó vei koo tein kuu dáá ñóó, dá kían ndi'i va ñayuu ñoó naá. Tído sa'á ña kú'u ini na sa'á ñayuu ni kaxi mií ná, sa'á ñoó chítuu na tandó'ó koo tein kuu dáá ñóó.

²¹ 'Tá ka'an iin ñayuu xí'ín ndó: “Kande'é ndó, yó'o nákaa Cristo, na dákaaki ñaá”, o tá kaa na xí'ín ndó: “Kande'é ndó, chì káa nákaa na”, ná dá'a ni kandía ndó. ²² Chì ndakuei dao ta'a to'ón, ta kaa ra ña mií rá kúú Cristo. Ta ndakuei ta'ani profeta to'ón. Ta kee ra ña'a ndato, xí'ín ña'a ná'ano, dá dándá'í ra ñayuu. Ta kúú nda ñayuu ni kaxi mií Ndios ndukú rá dándá'í ra. ²³ Sa'á ñoó kaon koo ndó, chì sa ni datí'ai ndo'ó tá ko ñá'a koo dión.

Di'a koo, dá nandió koo tuku Jesús kii na ñayuu yó'o

²⁴ Dá ni kaa ta'ani Jesús:

—Tein kuu dáá ñóó, tá ni ndi'i ni sa io tandó'ó ká'ano ñoó, dá nakuiin naá ndindii, ta ni yoo ka o tóon. ²⁵ Dá kuei tiñoó ñó'o induú káa, ta kidi ni'ini ña ná'ano ñó'o induú. ²⁶ Dá ví koni ndo na ni nduu ta'a ñayuu yó'o kii na tein viko, ta ndato naye'e ndaa na noo kii na xí'ín ndidaá choon kómí ná. ²⁷ Ta ka'anda na choon noo ángel vei xí'ín ná ko'on na nakuaka na ndidaá kúú ñayuu ni kaxi mií ná ndéi ndin komi xoo tachì, chì ko'on na noo xíká cháá ka noo kúú noño'o yó'o, ta ko'on ta'ani na noo kúú noo xíká cháá ka induú dá nditútí ná noo Jesús.

²⁸ 'Kane'e ndó kuendá tátō'on kée taño'ó. Tá n̄i nduyúta noo ra, ta vēi nóma yúta kuálí ra, kúu sa ná'a vá yó ña sa n̄i kuyati yoo koon dai. ²⁹ Ta dión ta'ani, tá n̄i xini ndo n̄i kasá'á kúu tandó'ó yó'o, dá kían kana'á ndó ña sa n̄i kuyati va kuu nandió kooi kasaai.

³⁰ 'Miian ndaa kuiti ná ka'in xí'in ndó ña o kuú ta'on ñayuu ndéi tiempo daá nda ná koo ndidaá ña yó'o. ³¹ Induú kaa xí'in noño'o yó'o naá váán. Tído to'on ká'in, o yá'a ta'an vaan.

³² Tído ni ko iin ta'on ná'á ndá kuu kakian, o ndá hora kooan, ta ni ángel ndéi induú ko ná'á, ta ni na kúu de'e Ndios ko ná'á, chi iin tó'on din̄i míi vá tatá Ndios kúu na ná'á. ³³ Sa'á ñoo kaño'o ini ndo, ta ka'an ndo xí'in Ndios, chi ko ná'á ta'on ndó ndá oon koo dión.

³⁴ 'Chi kían tátō'on k̄i'o ndó'o iin taa kua'an xiká. Tá ko ñá'a kana ra ko'on ra, dá n̄i dankoo tóo ra ve'e ra noo ndá'a taa kéchóon noo rá. Dá n̄i xi'o ra choon noo iin rá iin ra. Dá n̄i sa'anda ta'ani ra choon noo taa ndaa yé'é rá ña ná kaño'o ini ra. ³⁵ K̄i'o dión ta'ani kaño'o ini ndo, chi ko ná'á ta'on ndó ndá oon nandió koo tuku na kúu sato'o ndo kasaa na. Chi oon ni ví kasaa na tá n̄i kuaá, o kasaa na dao ñoo, o kasaa na tá n̄i kana chéli, o kasaa na tá n̄i t̄uu noo. ³⁶ Chi iin ndakána va kasaa na, sa'á ñoo kaño'o ini ndo, dá kían ná dá'a ni natiin na ndo'ó ndéi ndó kidi ndo. ³⁷ Ña ká'in xí'in ndo'ó yó'o, ká'in xí'in ndidaá kúu ñayuu ña ná kaño'o ini na —kaá Jesús.

14

Yó'o n̄i ndató'ón kue'é ta né'e choon ndi kee ra, dá tiin ra Jesús

¹ Ta kómanj vá uṽ ká kuṽ, dá koo víkō pascua, dá seí nā Israel pan kō ní kí'in tá'an xí'in ñā dákuitā tačí ñāá. Kúú nī kasá'a ndátó'ón mañá ndidaá ta dutj sakuá'a xí'in taa dána'a ley Moisés ndi koo kee ra, dá tiin ra Jesús, dá ná ka'ání ñāá ta né'e choon.

² Dá nī kaa rā:

—Ná dá'a nī tiin yó rā tein víkō, dá chī ndakuei ñayuu nakuina vaā nā ki'in na sa'a rá —kaá rā.

Dì'a nī kuu tá nī kuei iin ñá'a ndutá támi sá'an dinj Jesús

³ Ta nákaa Jesús ñoo Betania noo kúú ve'e iin taa naní Simón, tá'an rā nī sa ndo'o kue'e té'i. Ta noo ió Jesús mesa, kúú nī kasáa iin ñá'a, ta né'an iin tindo'o ló'o nī kava'a xí'in yuu díon naní alabastro. Ta ñoo ñó'o ndutá támi sá'an naní nardo. Ta ndutá ya'i nda'o kúú rá. Ta kúú nī ta'ávían diko tindo'o ñoo, dá nī kuei ndi'an rā dinj Jesús. ⁴ Ta kúú nī xido nda'o ini dao taa ndéi ñoo, dá nī kasá'a rá ndátó'ón tá'an mií rá ndéi ra:

—¿Ndiva'a dánaá oon ñá'a kaa ndutá támi sá'an káa? ⁵ Ta va'a ká ví ní dikó yó rā, chī ya'i rá tátō'on kī'o ní'i iin ñayuu kéchóon na onj ciento kuṽ, dá chindeé yó nā kúnda'í xí'in dijón ñoo, ní kúu —kaá rā.

Sá'a ñoo nī kasá'a rá dánani ra ñá'a ñoo.

⁶ Dá nī kaa Jesús xí'in rá:

—O sa dánani ndó ñá'a yó'o. ¿Ndiva'a dáta'an ndoán? Chī ñā va'a va kían nī keeán xí'in yu'u. ⁷ Chī daá ndéi va ñayuu kúnda'í xí'in ndo'ó, ta kuu va chindeé ndó nā ndá hora ká'an mií ndó. Tído yu'u, o koo kuí ta'oin xí'in ndó. ⁸ Ñá'a yó'o kúú ñá xí'o ndi'i tátō'on kī'o sáa ndéean nooí, chī nī kuei ñá ndutá támi sá'an dinj, ta kī'o díon nī kenduuan

yikí koñoi táto'on k̄i'o kooi nduxii. ⁹ Miiḅan ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ndei kúú mii vá noo dána'a na to'on va'a sa'íiin ní kúú ñayuu yó'o, nakani ta'ani na ña n̄i kee ñá'a yó'o xí'in yu'u, dá ná kaño'o ini ñayuu sa'á ña n̄i keeán —kaá Jesús.

Dì'a n̄i kuu, dá n̄i kandoo Judas ña naki'o ra Jesús noo ndá'a ta duti kúú noo

¹⁰ Dá n̄i kee Judas Iscariote, tá'an ra nákaa tein ndin ux̄i uu taa xionoo xí'in Jesús, kua'an ra dikó rá Jesús noo ta duti sakua'a. ¹¹ Tá n̄i seido'o ta duti ñoo ña n̄i ka'an Judas xí'in rá, kúú n̄i kadij nda'o ini ra. Dá n̄i kandoo ra ña k̄i'o ra di'ón noo rá. Dá n̄i kasá'á ndúkú Judas ndí koo kee ra, dá naki'o ra Jesús noo ndá'a roón.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i sadini Jesús noo ndí'í kuii xí'in ta xionoo xí'in ná

¹² Tá n̄i kasandaá kuu mii noo, ña kúú víko noo sei na Israel pan, tá'an ña ko ní k̄i'in tá'an xí'in ña dákuita tachian, ta sa'áni na léko kuendá víko pascua, dá n̄i ndato'ón ñaá ta xionoo xí'in Jesús:

—¿Ndeí kóni ní ko'on ndu'u kenduu ndu ña kadini yó kuendá pascua?

¹³ Dá n̄i sa'anda na choon noo uu ta xionoo xí'in ná ñoo, ta kaá na xí'in rá:

—Kua'an ndo ñoo ká'ano káa. Ta káa naki'in tá'an ndó xí'in iin taa ndio yoo ñó'o takuii kua'an ra. Ta kúú karkuei ndó ra ko'on ndo. ¹⁴ Dá tá n̄i saa ra n̄i ndu'u ra ini ve'e, dá kaa ndo xí'in taa kúú sato'o ve'e ñoo: “Dì'a kaá maestro ndu'u: ¿Ndi káa iin cuarto k̄i'o ní noo kadini kuendá víko pascua xí'in ta xionoo xí'in?” kaa ndo xí'in rá. ¹⁵ Dá ná dána'a ra iin cuarto ká'ano kánoo dikó, ta sa ió

nduu vaan. Ta ñoó kenduu ndo ña'a ná kadíni yó —kaá Jesús.

16 Dá n̄i kee uū t̄aa ñoó kua'an̄ ra. Dá tá n̄i saā rā ñoō ñoó, kúú n̄i ndo'o ra t̄át̄o'on̄ káa rá ió ñā n̄i ka'an̄ Jesús x̄í'ín rá. Ta ñoó n̄i kenduu rā ñā kadíni na kuendá víkō pascua.

17 Dá tá n̄i kuaá ñoó, dá n̄i kāsaā Jesús x̄í'ín ndin ux̄i uū t̄a x̄íonoo x̄í'ín ná ve'e ñoó. 18 Dá n̄i sā ndei na mesa. Ta tein s̄ásá'an̄ na ñoó, dá n̄i kaā Jesús:

—Miían̄ ndaā ná ka'in̄ x̄í'ín ndó ñā iin̄ mií vá ndo'ó, t̄a s̄ásá'an̄ dáó x̄í'ín yu'u, nak̄i'ō ñaá noō ndá'ā t̄aā xiní u'ū ñaá —kaá na.

19 Dá n̄i kāsá'á kúnda'í nda'ō ini ra. Dá n̄i kaā iin̄ rá iin̄ ra x̄í'ín ná:

—¿Á yu'ū kúúí, tatá?

20 Dá n̄i kaā Jesús:

—Iin̄ t̄aā nákaā tein̄ ndin ux̄i uū ndō kúú rá. Tá'an̄ rā dá̄ketā dáó ndá'ā x̄í'ín yu'ū ini ko'o, roón kúú rá. 21 Ta miían̄ ndaā ndo'o nā n̄i nduu t̄aā ñayuū yó'o t̄át̄o'on̄ k̄i'ō ká'an̄ tuti īī Ndios. Tído nda'í vā t̄aā nak̄i'ō ñaá noō ndá'ā t̄aā xiní u'ū ñaá. Va'ā cháá kā v̄ián̄ ní x̄iō dá'ā ni kaki t̄aā ñoó, ní kúú —kaá na.

22 Ta tein̄ noō s̄ásá'an̄ na ñoó, dá n̄i tiin̄ Jesús pan. Dá n̄i nak̄i'ō na ndivé'e noō Ndios. Dá n̄i sa'anda dao naan̄, dá n̄i x̄i'ō naan̄ noó t̄aā ñoó. Dá n̄i kaā nā x̄í'ín rá:

—Keí ndoán, chí ñā xaan̄ kúú yikí koñoi.

23 Dá n̄i tiin̄ na copa. Dá tá n̄i ndi'i n̄i nak̄i'ō na ndivé'e noō Ndios, dá n̄i x̄i'ō na rā noó t̄a x̄íonoo x̄í'ín ná, ta ndidaá vá rá n̄i x̄i'i lú'ū lú'ū ra. 24 Dá n̄i kaā nā x̄í'ín rá:

—Ndút̄ā xaan̄ kúú nīi yu'u, kirá dáx̄inkoō ñā n̄i k̄andoō Ndios kee na x̄í'ín ñayuu na, ta kuit̄a rā sa'á

kuachi kuá'á ñayuu. ²⁵ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña o nándió koo kai ko'i ndutá uva yó'o nda ná kasandaá kuu, dá ko'o saái ndutá uva noo ío Ndios dándáki na.

Yó'o ni ka'an Jesús ña ndatq Pedro sa'a ná

²⁶ Dá tá ni ndi'i ni keká'ano na Ndios xí'ín iin yaa, dá ni kee na kua'an na diní yúku naní Olivos.

²⁷ Dá ni kaa Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

—Ndidaá vá ndo'ó dánkoo ndava'a ñaa sakuáá víti, dá chi di'a kaá tuti i Ndios: “Dárkue'e ka'í yu'u ta ndáka léko, ta kúú ndi ndi'i va léko kuita noo ko'on.” ²⁸ Tído tá ni ndi'i ni natakii, dá kuió nooí noo ndo ko'in chí Galilea di'a, dá kasandaá ndo —kaá na.

²⁹ Dá ni kaa Pedro:

—Va'ará ná dánkoo ndava'a ndidaá ta yó'o mií ní, tído yu'u, o kée ta'oin dión.

³⁰ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ón ña sakuáá víti, tá ko ñá'a ta'on kana chéli ta'ándá kúú uu, ta kúú sa oni va ta'ándá ndaton sa'a yu'u.

³¹ Ta kúú ni ndundéé Pedro ka'an ra, ta kaá ra:

—Va'ará ná kánian kuu nduúí xí'ín ní, tído o ndata ta'oin sa'a ní —kaá ra.

Ta kúú ki'o dión ta'ani ni kaa ndidaá ka ta xionoo xí'ín ná ñoo.

Di'a ni kuu tá ni ni ndatón Jesús xí'ín Ndios iin noo naní Getsemaní

³² Ni ndi'i, dá ni saa na noo naní Getsemaní. Dá ni kaa Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

—Yó'o ni kandeí tóo ndó, dá ná ko'in ka'in xí'ín Ndios, dá kasaai —kaá na.

³³ Dá n̄i kee Jesús ndáka na Pedro xí'ín Jacobo xí'ín Juan kua'an n̄a. Dá n̄i kixian n̄i kunda'í nda'o ini Jesús, ta n̄i kasá'á ndó'o nda'o níō ná. ³⁴ Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Nda'í nda'o kúu inii. Sa ndaá ndii va kúuí xiní. Yó'o n̄i kandeí tóó ndó, ta kaño'o ini ndo —kaá n̄a.

³⁵ Dá n̄i kee Jesús kua'an n̄a lú'u ka chí noo. Dá n̄i sa kuín xití ná, ta n̄i xino ví taan n̄a nda noño'o. Dá n̄i xika n̄a noo Ndios ña tá ná kuu, dá ná o yá'a na ña veí ndo'o na ñoó. ³⁶ Ta di'a kua'an ña n̄i kaa n̄a:

—Tatá ló'o mií, ndidaá kúú vá ña'a kuu kee mií ní. Dítá ní yu'u noo ndutá ova, ña kúú ña ndo'o níō. Tído ná dá'a ni kakuuan tát'o'on k̄i'o kóni yu'u. Ná kakuuan tát'o'on k̄i'o kóni mií ní —kaá n̄a.

³⁷ Tá n̄i nandió koo na n̄i ndisáa n̄a noo ndéi ndin on̄i t̄a kua'an xí'ín ná ñoó, kúú sa kíd̄i va ra ndéi ra. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín Simón Pedro:

—Simón, ¿á kíd̄i vóón? ¿Á ko x̄i'o ndeé ta'on inóon kaño'o inóon, va'ará iin hora? ³⁸ Kaño'o ini ndo, ta ka'an ndo xí'ín Ndios, dá ná dá'a ni kexíxi ña kini xí'ín ndó. Ch̄i sa ió nduu níō ndo kee ndó ña kóni Ndios. Tído ña kóni ñíi ndo k̄ian chituu ñaá —kaá n̄a.

³⁹ Dá n̄i sa'an tuku na n̄i ka'an n̄a xí'ín Ndios tát'o'on k̄i'o n̄i ka'an n̄a xí'ín ná ta'ándá mií noó.

⁴⁰ Dá tá n̄i ndisáa n̄a noo ndéi on̄i t̄a ñoó, kúú sa kíd̄i tuku va ra ndéi ra, ch̄i sa'ání nda'o ñaá ña ma'ánó. Ta ko ní'i vá rá ndí k̄ian ka'an r̄a xí'ín ná.

⁴¹ Ta kúú ta'ándá kúú on̄i n̄i ndisáa Jesús n̄i sa'an n̄a n̄i ka'an n̄a xí'ín Ndios. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín t̄a ñoó:

—¡Kudí ndo viti! ¡Ta nani'i ndée ndo viti! Cháá dión ká ni ná kakuān kudí ndo, chí sa nī kasandaá va hora ña nakí'o ra na nī nduu taa ñayúú yó'o noo ndá'a taa kómí kuachi. ⁴² ¡Ndakuei ndó, ná ko'o viti! Chí sa kúyati taa vei nakí'o yu'u noo ndá'a ta kómí kuachi —kaá na.

Di'a nī kuu tá nī tiin ra Jesús kandaka ra ko'on ra noó ta né'e choon

⁴³ Kúú ká'an jí vá Jesús ín na, kúú sa nī kasáa va Judas, iin ra kúú kuendá ndin uxí uu ta xionoo xí'ín ná. Ta kuá'a ndá'o taa vei xí'ín rá. Dao ra né'e espada, ta dao ká ra né'e yíto. Chí vei ra xí'ín choon nī sa'anda ta dutí sakua'a, xí'ín taa dána'a ley Moisés, xí'ín ta sá'ano ñoo. ⁴⁴ Sa nī kastó'on va Judas xí'ín taa ñoo ndi kee ra dána'a ra ndá yoo kúú Jesús, chí di'a nī kaa ra:

—Taa nī chitói noo ñoo, roón kúú tiin ndó kandaka ndó ko'on ndo, ta kandaa va'a ndó ra —kaá ra.

⁴⁵ Dá tá nī natuu yati Judas noo ín Jesús, dá nī kaa ra xí'ín ná:

—Nákaa ní, maestro.

Dá nī chitó rá noo ná. ⁴⁶ Dá nī natuu taa kua'a ñoo nī tiin ra Jesús.

⁴⁷ Ta kúú iin taa ín xí'ín Jesús nī taó rá espada ra. Ta kúú nī chitó'on ra do'o iin taa kéchóon noó ta dutí kúú noó. ⁴⁸ Dá nī kaa Jesús xí'ín taa kua'a ñoo:

—¿Á ta kuj'íná vá kée ndó yu'u kúúí, sa'a ñoo vei ndó xí'ín espada xí'ín yíto tiin ndó yu'u? ⁴⁹ Ta ndidaá kuu vá nī sa kái xí'ín ndó yé'é ño'o ká'ano sa daná'i noo ndo, ta ko ní tín ta'on ndó yu'u. Tído

ndidaá ña yó'o kúu viti, dá ná x̄inkoo to'on ká'an tuti īi Ndios —kaá na.

⁵⁰ Ta kúu ndidaá vá ta x̄ionoo x̄í'in ná n̄i d̄ankoo ndava'a ñaá, ta n̄i x̄ino ra kua'an ra.

Dì'a n̄i ndo'o iin tayīi n̄i k̄ankono kua'an

⁵¹ Ta sata ñayuu kuá'a ñoó tákaa iin tayīi kua'an xi. Ta sava'a iin sávana va ndíxi xi kua'an xi. Kúu n̄i tiin ta'ani ñaá rá. ⁵² Tído n̄i dayáa xi sávana ñoó. Ta kúu ndaá n̄i k̄ankono vichí x̄í kua'an xi.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i sā in Jesús noo mīi ta duti kúu noó

⁵³ Dá né'e ra Jesús n̄i sā ra noo ió mīi ta duti kúu noó. Dá n̄i n̄ataka ta'ani ndidaá kúu ta duti sakuá'a, x̄í'in ta sá'ano ñoo, x̄í'in ta dána'a ley Moisés. ⁵⁴ Ta Pedro, ndaá x̄íká x̄íká tákaa ra kua'an ra. Dá n̄i sā ra n̄i ku'u ra noo kúu yé'é ve'e ta duti kúu noó ñoó. Dá n̄i sā koo ra ió ra noo ndéi ta ndaá yé'é ñoó, ch̄i ndéi ra nádaa rá noo k̄éi ñó'o.

⁵⁵ Ta ra duti sakuá'a ñoó x̄í'in ndidaá ka ta né'e choon ndéi ra ndúkú rá ta ka'an kuachi sa'a Jesús, dá kuu nak̄i'o ñaá rá noo ndá'a ta romano, dá ka'ání ñaá rá. Tído ko ní ní'i ta'on ra ndí k̄ián kakuu kuachi na. ⁵⁶ Ch̄i kuá'a nda'o ta n̄i kava'a ña to'on n̄i ka'an ra sa'a Jesús. Tído ko ní náki'in tá'an ta'on to'on, ña n̄i ka'an ra sa'a ná.

⁵⁷ Dá n̄i ndakuei dao ka ta ndúkú rá kuachi ka'an ra sa'a Jesús, ta kaá ra:

⁵⁸ —Ndu'u kúu ra n̄i seídó'o ña n̄i kaa ta xaan di'a: “Ko'in nakani ndí'ii ve'e ño'o ká'ano yó, ña n̄i kava'a ndá'a ta. Ta kúu t̄ixi on̄i kuu, ta kúu kava'i iin ka ve'e ño'o saá, tído o duú ña kava'a ndá'a ta kakian” —kaá ra.

59 Tído kọ ní náki'in tá'an ta'on ña nị ka'an ra sa'a ná.

60 Dá nị ndakuín ndichi mií ta kúú dutị kúú noó me'í noo ndéi ra ñoó. Dá nị ndato'ón rá Jesús:

—¿Ndiva'a kọ ká'on chindeéón miíón? ¿Á ña ndaa kían ká'an kuachi ɽaa káa sa'on o koó?

61 Tído tádi'ón va íin Jesús, ni iin to'on kọ ní ka'an na.

Dá nị nandió kọo tuku mií ta dutị kúú noó ñoó nị ndato'ón ñaa rá:

—¿Á yo'ó kúú Cristo, na dákaki ñaa? ¿Á de'e Ndios, na i, kúú yo'ó?

62 Dá nị kaa na xí'ín rá:

—Jaan, ñaa kúú yu'u, ta koni ndo na nị nduu ɽaa ñayúú yó'o nakoo na xoo kuá'a Ndios noo ío na dándáki na. Ta koni ta'ani ndó na kii na tein viko tánee induú —kaá na.

63 Dá nị ndatá ɽa dutị kúú noó ñoó dá'on ndíxi ra sa'á ña nị xido ini ra. Dá nị kaa ra:

—¿Ndá choon kuu ka yo cháá ka ɽaa ka'an kuachi sa'a rá? 64 Chì sa nị seídó'o vá mií ndó ña nị ka'an ndava'a ra sa'a Ndios. ¿Ndí kían náta'an ini ndo keeá xí'ín rá viti? —kaá ra.

Dá nị kandoo ndidaá ɽaa ndéi ñoó ña kánian kuu Jesús sa'á ña nị ka'an na díon. 65 Dá nị kasá'á túu ndaa dij ñaa dao ra. Ta nị dadá'i ra noo ná xí'ín iin dá'on, dá nị kani ñaa rá, ta kaá ra xí'ín ná:

—Nakoni ini ndi ndá yoo nị kani ñaa —kaá ra.

Ta nda ra ndíta ndaa yé'é ñoó nị kani da'anda noo ná.

Di'a nị kuu tá nị ndata Pedro sa'a Jesús oni ta'ándá

⁶⁶ Ta yé'é ve'e nino ñoó ió jí vá Pedro. Dá n̄i kasáa iin ñá'a kéchón noo mií t̄a dut̄i kúú noó ñoó. ⁶⁷ Dá tá n̄i xinián ió Pedro nádaa rá noo kéj̄i ñó'o ñoó, kúú n̄i sa nde'é va'a ñaáán, dá n̄i kaaan xí'ín rá:

—Xionoo ta'ani yo'ó xí'ín Jesús, t̄a ñoo Nazaret, ¿daá koó?

⁶⁸ Tído n̄i ndata vá rá, ta kaá ra:

—Ko ná'á ta'on yu'u t̄aa ñoó, ta ni ko kándaá ta'on inij̄i ndá sa'a ká'on xí'ín.

Dá n̄i kee ra kua'an ra chí noo kúú yé'é di'a. Tá n̄i saa ra ñoó, ta kúú n̄i kana va chéli. ⁶⁹ Ta kúú n̄i xini tuku va ñá'a ñoó noo iin Pedro. Dá n̄i kasá'á ká'an xí'ín dao ka ñayuu ndíta ñoó:

—Taa yó'o kúú kuendá Jesús.

⁷⁰ Ta kúú tuku va n̄i ndata rá.

Ta lú'u ka tóó, kúú n̄i ka'an dao ka ñayuu ndíta ñoó xí'ín rá:

—Míían ndaa kuiti kuendá Jesús kúú yo'ó, chí t̄a kuendá Galilea ta'ani kúúón. Dá chí tát'on ká'an roón, dión ká'on.

⁷¹ Dá n̄i kasá'á ká'an ndava'a Pedro, ta kaá ra:

—Ná'á Ndios ña ko ná'á ta'on yu'u t̄aa ká'an ndo sa'a ñoó —kaá ra.

⁷² Ta kúú n̄i kana va chéli ta'ándá kúú uu. Dá ví n̄i ndisáa ini ra to'on n̄i ka'an Jesús xí'ín rá, chí di'a n̄i kaa na: “Tá ko ñá'a kana chéli ta'ándá kúú uu, ta kúú sa ndata yo'ó sa'á yu'u on̄i ta'ándá”, kaá na. Tá n̄i ndisáa ini ra to'on yó'o, kúú nda'í nda'o n̄i saki ra.

15

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa ín Jesús noo t̄aa nani Pilato

¹ Dá tá n̄i t̄uu noo, sa n̄i kandoo va t̄a dut̄i saku'a, xí'ín t̄a sá'ano ñoo, xí'ín t̄aa dána'a ley

Moisés xí'ín ndidaá ka ní ta né'e choon ndi k̄i'o kee ra xí'ín Jesús. Dá n̄i kató ñaá rá ndáka ra n̄i saa ra n̄i naki'o ra noó ta né'e choon romano naní Pilato. ² Dá n̄i ndato'ón Pilato Jesús:

—¿Á yo'ó kúú rey noó na Israel?

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá dión kaá mií ní —kaá na.

³ Ta ndéi ta dut̄i sakuá'a dátāi kuachi ñaá rá sa'á kuá'a nda'o ña'a. ⁴ Dá n̄i ndato'ón tuku ñaá Pilato ñoó, ta kaá ra:

—¿Á ni iin ña'a o ká'an yo'ó chindeéón miíón? Ta dión ví kuá'a ña'a dátāi kuachi ñaá ta káa.

⁵ Ta va'ará dión n̄i kaa ra, tído ni iin to'on ko ní ka'an Jesús. Sa'á ñoó n̄i naá vá iní ra.

Dì'a n̄i kuu, dá n̄i sa'anda Pilato choon ña ná karkaa Jesús ndika cruz

⁶ Tein iin iin víko pascua dáyāa Pilato iin ta nákāa ve'e kaa, tá'an ra kándoo na ñoo Israel sa'a.

⁷ Daá ñoó nákāa iin ta naní Barrabás ve'e kaa, ta ñó'o ta'ani dao ka ta kí'in tá'an xí'ín rá sa'ání rá ndii. Roón kúú ta n̄i ndakuei n̄i naá xí'ín ta né'e choon romano. ⁸ Dá n̄i kasáa kuá'a nda'o ñayuu noó Pilato. Dá n̄i kasá'a xík̄a na noó rá ña ná dáyāa ra iin ta nákāa ve'e kaa, táto'on k̄i'o kée ra tein iin rá iin víko pascua. ⁹ Dá n̄i kaa ra xí'ín ñayuu ñoó:

—¿Á kóni ndo ña dáyāa na kúú rey noó na Israel yó'o?

¹⁰ Dión n̄i kaa ra chi n̄i kandāa va ini ra ña sa'á ña u'u ini vá ta dut̄i sakuá'a ñoó, sa'á ñoó n̄i naki'o ñaá rá noó ndá'a rá. ¹¹ Tído n̄i daká'an kue'é ta dut̄i sakuá'a ñoó ñayuu kuá'a ñoó, dá n̄i xík̄a na ña va'a cháa ka Barrabás ná dáyāa ra. ¹² Dá n̄i ndato'ón ñaá Pilato, ta kaá ra:

—¿Ndí k_ián kóni ndo kee yu'u xí'in taa chínaní ndó kúú rey noó na Israel yó'o, tá dáá?

¹³ Dá n_i kayu'ú ñayuu kuá'a ñoó:

—¡Chirkaa ní ra ndika cruz!

¹⁴ Dá n_i kaa Pilato:

—¿Ndí k_ián kini n_i ya'a taa yó'o n_i kee ra?

Tído kúú n_i'i cháá ka ví n_i kasá'á káyu'ú ñayuu kuá'a ñoó:

—¡Chirkaa ní ra ndika cruz!

¹⁵ Ta sa'á ña kóni Pilato kandoo va'a ra noó ñayuu kuá'a ñoó, sa'á ñoó n_i dayáa ra Barrabás. Dá tá n_i ndi'i n_i kani soldado Jesús xí'in chirrión, dá n_i nak'i'o ñaá Pilato noo ndá'a rá, dá ná ko'on ra chirkaa ñaá rá ndika cruz.

¹⁶ Dá n_i nak'i'in ñaá soldado ndáka ra kua'an ra nda maá ini ve'e choon ta romano. Dá n_i nadataká ra ndidaá ka soldado kúú kuendá ra. ¹⁷ Dá n_i dakuí'ino ñaá rá iin dá'on kua'á toón, ta n_i chinóo ra iin corona n_i kava'a xí'in ion din_i ná. ¹⁸ Dá n_i kasá'á rá kée ra ña kéká'ano ñaá rá:

—Na ká'ano kúú mií ní, na kúú rey noo na Israel —kaá ra.

¹⁹ Ta n_i kani ra iin tañí din_i ná, ta n_i t_uu ndaa dijí ñaá rá. Ta n_i sa kuíta xití rá noo ná kée ra ña kéká'ano ñaá rá. ²⁰ Tá n_i ndi'i n_i kediki ndaa ñaá rá, dá n_i ditá rá dá'on kua'á toón ndíxi na ñoó. Dá n_i nadakuí'ino ñaá rá dá'on mií ná. Dá ví n_i taó ñaá rá ndáka ra kua'an ra chirkaa ra ndika cruz.

Dí'a n_i kuu tá n_i chirkaa ra Jesús ndika cruz

²¹ Ta noo ndáka ñaá rá kua'an ra, ñoó n_i nak'i'in tá'an ra xí'in iin taa naní Simón, ta kuendá Cirene. Ta de'e ra naní Alejandro xí'in Rufo. Ta yó'o kúú ra kondii n_i sa'an yuku. Kúú n_i kendúsa soldado xí'in

rá ña ná kadokó ra cruz Jesús ko'on ra. ²² Ta ndáka ñaá rá ni saa ra iin xían noo naní Gólgota. To'on yó'o kóni kaa yikí lásá dini ndi.

²³ Ñoó, dá ni xi'o ra vino ni dataká tá'an xí'in ndutá ova ko'o Jesús, tído ko ní xín ta'on na ko'o na ra. ²⁴ Dá tá ni ndi'i ni chirkaa ñaá rá ndika cruz, dá ni sa ndei ra ni sadikí ra suerte xí'in dá'on ná, dá ná kande'á ndi ndáa dá'on kánian ni'i iin rá iin ra.

²⁵ Táto'on ka iin dataan ni chirkaa ra Jesús ndika cruz. ²⁶ Ta ndá'a iin tabla dini cruz ñoó, ta ká'an ndá sa'a kían tákaa na ñoó. Ta di'a kaáan: “Taa yó'o kúu rey noo na Israel.” ²⁷ Dá ni chirkuei ta'ani ra uu ta kui'iná ndika dao ka cruz. Iin ra tákaa xoo kuá'a na, ta iin ka ra tákaa xoo íti na. ²⁸ Ta xí'in ña yó'o dá ni xinkoo noo ká'an tuti i Ndios, chi di'a kaáan: “Ni nadakí'in tá'an dáó ñaá rá xí'in ta kómí kuachi.”

²⁹ Ta ñayuu chika'anda kua'an noo tákaa Jesús ñoó kédiki ñaá ná, ta kaó na dini ná kénoo na Jesús, ta kaá na:

—¡Maáki ri! Kaá yo'ó ña nakani ndi'ón ve'e ño'o ká'ano Ndios. Ta kúu tixi oni va kuu nduva'ón ña, kaáon. ³⁰ Ñoó ndani, dáka miíon viti. Kua'an noo kí ndika cruz xaan ná kande'á.

³¹ Ta dión ta'ani kédiki ñaá ta duti sakua'a xí'in ta dána'a ley Moisés, ta ndátó'ón rá ndíta rá:

—Dao ka va ñayuu sa kandeé rá sa dakáki ra, tído ko kandeé ta'on ra dáka ki ra mií rá viti. ³² ¡Kaá ra ña kúu rá Cristo, na dáka ki ñaá! ¡Ta kaá ra ña kúu rá rey noo na ñoo yo! ¡Ná noo kí rá ndika cruz káa, dá ná nakoni yo rá, dá ná kandísa yo ra! —kaá ra ndíta ra.

Ta kána'á ta'ani nda uu taa tákuei iin iin xoo dín ná ñóó xí'ín ná.

Di'a ni kuu tá ni xi'i Jesús

³³ Tá ni kasandaá kaxuu, dá ni nakuín naá iin ní kúú ñayuú nda ka oní sa'ini. ³⁴ Dá tá ni kasandaá ka oní ñóó, kúú ni'i nda'o ni kayu'ú Jesús, ta kaá na:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —To'on yó'o kían kóni kaa: Ndios miíi, Ndios miíi, ¿ndiva'a ni dayáa ndá'a ní yu'u?

³⁵ Tá ni seido'o dao ka taa ndíta ñóó ña ni ka'an na dión, dá ni kaa ra:

—Kueídó'o ndó, chí kána ra profeta Elías.

³⁶ Kúú ni kankono iin taa ni sa'an ra ni dandáxi ra iin tá'í dá'on xí'ín vino íá. Dá ni so'oni raán dín iin tañíi. Dá ni chirnee raan yú'u Jesús, dá ná ko'o na ra. Dá ni kaa ra:

—Ná dá'a ni kee ndo dión. Ná kandati yó, dá ná kande'á á kasaá Elías dánóo ñáá ná —kaá ra.

³⁷ Ta kúú ni'i nda'o ni kayu'ú Jesús, dá ni xi'i na.

³⁸ Ta kúú mií dáá vá ni ndata dao dá'on tákaa ndadí ini ve'e ño'o ká'ano. Ni keean nda yú'an nino, ta kúú nda yú'an nino ni xino noó ni ndata ñá.

³⁹ Ta mií taa dándáki soldado iin noo tákaa Jesús ñóó. Kúú ni xini ra tát'on ni kayu'ú ná tá ni xi'i na, dá ni kaa ra:

—¡Miían ndaa ndisa de'e Ndios ni sa kuu taa yó'o!

⁴⁰ Ta xíká vá ndíta dao na ñá'a ndé'é ná ña ni ndo'o Jesús. Ta tein noón nákaa María Magdalena, xí'ín María naná José xí'ín Jacobo, ta ló'o cháa ka. Nákaa ta'ani iin ka ñá'a naní Salomé. ⁴¹ Ta na ñá'a yó'o kúú na ni sa xionoo xí'ín Jesús, ta sa chindeé

ñaá ná tá n̄i s̄a io n̄a chí kuendá Galilea. Ta ndéi kua'a ta'an̄i dao k̄a n̄a ñá'a tákuei Jesús n̄i saa n̄a ñoo Jerusalén.

Dì'a n̄i kuu, dá n̄i nduxi Jesús

⁴² Sa n̄i ini va kuu dáá, ña k̄ian mií kuu kénduu n̄a Israel ña'a keí ná taan, chí s̄a kua'an̄ kasandaá va kuu n̄ani'i ndée ná. ⁴³ Ío iin t̄aa naní José, ta kúú rá t̄a ñoo Arimatea. Ta kúú rá iin t̄aa ndáya'i tein t̄a né'le choon noó n̄a Israel. Ta ndáti ta'an̄i ra ña kasaa Ndios dándáki na ñayuú yó'o. Roón kúú ra n̄i xi'o ndeé iní n̄i ku'u ra noo nákaa Pilato. Dá n̄i xik̄a ra noo Pilato ña ná nak̄i'o ra yikí koño Jesús noo rá. ⁴⁴ Kúú n̄i naá vá iní Pilato tá n̄i kandaá ini ra ña s̄a n̄i xi'i va Jesús. Dá n̄i kana ra t̄a dándáki soldado ñoo. Dá n̄i ndato'ón ñaá rá, á ndaa ña s̄a n̄i xi'i va na. ⁴⁵ Dá n̄i kaa t̄a dándáki soldado ñoo ña s̄a n̄i xi'i va na. Dá n̄i sa'anda Pilato choon ña ná nak̄i'o ra yikí koño Jesús noo José. ⁴⁶ Dá n̄i sa'an̄ José ñoo n̄i xiin na iin sávana saá. Dá n̄i danóo ra yikí koño Jesús ndika cruz. Dá n̄i nach̄ituú ñaá rá xí'ín sávana ñoo. Dá n̄i sa'an̄ ra n̄i chik̄aa ñaá rá ini iin yáí ká'ano n̄i kava'a ndika iin káo. Dá n̄i dakuió tuú ra iin yuu chik̄a'ano n̄i sadi ra yé'án. ⁴⁷ Ta n̄i xini va María Magdalena xí'ín María naná José noo n̄i chik̄aa ñaá rá.

16

Dì'a n̄i kuu tá n̄i nataki Jesús

¹ Tá n̄i ya'a kuu n̄ani'i ndée n̄a Israel, dá n̄i sa'an̄ María Magdalena, xí'ín Salomé, xí'ín María naná Jacobo n̄i xiin na ndutá támi sá'an̄ kane'e na ko'on n̄a chí'i na yikí koño Jesús, ká'án ná. ² Ta na'a va'a kuu mií noo kásá'á sa'a semana, dá n̄i kee na

kua'an na yáí noo nákaa yikí koño Jesús. Ta kúú duú nì xinkoo va ndindii. ³ Ta kúú ndátó'ón ná kua'an na íchì ñoó, ta kaá na:

—¿Ndá yoo ví ni'ì yo dítá yuu ndadí yú'u yáí ñoó?

⁴ Tído tá nì saa yati na, kúú nì xini va na ña sa nì kuxoo va yuu ká'ano nì sa ndadi yú'u yáí ñoó. ⁵ Dá tá nì ku'u na iniñan, kúú nì xini na ió iin tayíí chí xoo kuá'a di'a. Ta ndíxi xì iin dá'on kuxí chikáni. Ta kúú nì yu'ú nda'o na ñá'a ñoó. ⁶ Dá nì kaa xì xí'ín ná:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo, chí sa ná'á vái ña nándukú ndó Jesús, na ñoo Nazaret, na nì sarkaa ndika cruz. Tído nì nataki va na. Kande'é ndó noó nì chinóo ñáá rá. Koó ka na nákaa yó'o. ⁷ Kua'an kii ndo kastó'on ndó xí'ín Pedro, xí'ín dao ka ta xionoo xí'ín ná ña kuió noó Jesús ko'on na noo rá chí Galilea di'a. Ta nda ñoó ví, dá koni ñáá rá táto'on k'ì'o nì sa ka'an na xí'ín rá —kaá ángel ñoó.

⁸ Dá nì kankuei na yáí ñoó taxí tá'an na kua'an na. Kúú ndaá ndéi nino oon na kua'an na, chí nì yu'ú nda'o na. Ñoó ndani ko ní nákaní na xí'ín nì iin tó'ón ñayuu íchì noó kua'an na ñoó.

Di'a nì kuu tá nì na'a noo Jesús noo María Magdalena

⁹ Tá nì nataki Jesús na'a kuu dáá ñoó, ña kúú kuu mií noó kás'á sa'a semana, dá nì na'a noo ná dinño'ó noo María Magdalena, tá'an ña nì sa ño'o usa espíritu kini nì taó ná ñoó. ¹⁰ Dá nì keeán kua'an noo ndéi ta xionoo xí'ín ná. Tá nì saaan noo ndéi ra, nda'í ndéi'ì rá ndéi ra. Dá nì kastó'an xí'ín rá ña nì xiniñan Jesús. ¹¹ Tá nì seido'o ra ña nì nataki Jesús, chí sa nì xini va ñáá ñá'a ñoó, kúú ko ní kándisa ta'on ñáá rá.

Di'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo Jesús noó uu taa xíonoo xí'ín ná

¹² Tá n̄i ndi'i ñoó, dá n̄i na'a noo Jesús noó uu taa xíonoo xí'ín ná noo xíka ra kua'an ra íchi kua'an chí yúku. Tído sa n̄i naḁaon va na to'on sa kaa na. ¹³ Tído tá n̄i naḁoni ñaa rá, dá n̄i sa'an ra n̄i kasto'on ra xí'ín dao ka taa xíonoo xí'ín ná ñoó. Tído kúú tuku va ko ní xín roón kandísa ra.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xi'o Jesús choon noó ta xíonoo xí'ín ná

¹⁴ Tá n̄i ndi'i ñoó, dá ví n̄i na'a noo Jesús noo ndin ux̄i iin ta xíonoo xí'ín ná noo ndéi ra sásá'an ra. Dá n̄i danáni ñaa ná sa'á ña ko ní kándísa ra xí'ín sa'á ña kaxí níó rá, chí ko ní xín ra kandísa ra ña n̄i xini dao ka ñayuu ñoó ña n̄i naḁaki na. ¹⁵ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Kua'an ndo kanoo ndó iin ní kúú ñayúú dána'a ndo sa'á to'on va'a ña ká'an sa'í noo ndidaá kúú ñayuu. ¹⁶ Ta ndi ndáa na n̄i kándísa ñaa, ta n̄i sodo ndúta ná, noón kúú na dákaḁi Ndios. Tído na ko ní xín kandísa to'on va'a yó'o, noón kúú na kandoo kakomí kuachi noo Ndios. ¹⁷ Ta ñayuu n̄i kándísa to'on va'a yó'o, noón kúú na n̄i'í ña kandeé ná kee na ña ná'ano. Chí xí'ín kuu yu'u kandeé ná taó ná espíritu kini ñó'o ini ñayuu. Ta kat̄i'a na ka'an na dao ka yú'u, ña ko ní dákuá'a na. ¹⁸ Ta va'ará n̄i tiin ndakána na iin koo, ta kúú ko ta'ón ña'a ndo'o na kee rí. Ta va'ará n̄i xi'i ndakána na iin ña'a deen, ta kúú ko ta'ón ña'a ndo'o na keean. Tá ná chinóo na ndá'a ná satá na kú'u, ta kúú nduva'a va na —kaá Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nana Jesús kua'an nó'o ná induú

19 Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an sato'o yo Jesús to'on yó'o, dá n̄i kee na konana na kua'an nó'o ná induú. Kúú n̄i nakoo na xoo kuá'a Ndios.

20 Dá n̄i kee taa xionoo xí'in ná ñóó kua'an ra dána'a ra to'on va'a sa'á Jesús ndidaá kúú ñoo. Ta kúú sa chindeé vá ñaá míí sato'o yo Jesús, ta n̄i na'a na ña ndaa kían n̄i ka'an ra, chi n̄i xi'o na ña kandeé rá kee ra ña'a ndato. Díón ná koo.

**Tuti yó'o kúú to'on Ndios, ta xí'o ña kuendá
sa'a Jesús
New Testament in Mixtec, Tezoatlán (MX:mx:Mixtec,
Tezoatlán)**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Tezoatlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Tezoatlán [mx], Mexico

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Tezoatlán

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

b81ac6b3-0ad5-5336-8d42-4c2703b04e9f